

**T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI**

**MUHASEBE DERSİ ALAN ÖN LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN
MUHASEBE DERSLERİNE YÖNELİK TUTUMLARININ VE
İŞ BULMA KAYGILARININ İNCELENMESİ: MUHASEBE
VE VERGİ UYGULAMALARI PROGRAMI ÖĞRENCİLERİ
ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Can YUMUŞAKER

OSMANİYE / 2020

T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**MUHASEBE DERSİ ALAN ÖN LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE
DERSLERİNE YÖNELİK TUTUMLARININ VE İŞ BULMA KAYGILARININ
İNCELENMESİ: MUHASEBE VE VERGİ UYGULAMALARI PROGRAMI
ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Can YUMUŞAKER

Danışman: Doç. Dr. Mustafa KILLI

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Samet EVCI

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Zeynep HATUNOĞLU

OSMANİYE / 2020

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Muhasebe Dersi Alan Ön Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Derslerine Yönelik Tutumlarının ve İş Bulma Kaygılarının İncelenmesi: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma başlıklı çalışma, jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Mustafa KILLI
(Danışman)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Samet EVCI

Üye: Prof. Dr. Zeynep HATUNOĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

.../.../2020

Doç. Dr. Müjdat AVCI
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

Bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 30 / 06 / 2020

Mehmet Can YUMUŞAKER

ÖZET

MUHASEBE DERSİ ALAN ÖN LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN MUHASEBE DERSLERİNE YÖNELİK TUTUMLARININ VE İŞ BULMA KAYGILARININ İNCELENMESİ: MUHASEBE VE VERGİ UYGULAMALARI PROGRAMI ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Mehmet Can YUMUŞAKER

Yüksek Lisans, İşletme Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Mustafa KILLI

Haziran 2020, 71 sayfa

Üniversite eğitimi alan öğrencilerin en büyük beklentisi eğitim aldıkları alanda çalışabilecekleri bir iş bulabilmektir. Önlisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin en önemli kaygılarından biri mezun olduktan sonra eğitim aldıkları alanda çalışıp çalışamayacaklarıdır. Bu çalışma ile muhasebe eğitimi alan öğrencilerin hem muhasebe derslerine karşı olan tutumları ve hem de iş bulma kaygıları ölçülerek hangi faktörlerin öğrencilerin iş bulma kaygılarını etkilediğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada muhasebe dersi alan ön lisans öğrencilerinin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının ve iş bulma kaygılarını incelemek amacıyla İskenderun Teknik Üniversitesi ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi önlisans muhasebe ve vergi uygulamaları öğrencilerine anket uygulanmıştır. Verilerin analizi SPSS 25 programında yapılmıştır. Araştırma sonucunda, iş bulma kaygısı ve muhasebe dersi tutumunun çeşitli alt boyutlarda birbirini etkilediği ve aralarında pozitif yönde düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Muhasebe öğrencileri, iş bulma kaygısı, muhasebe dersi tutumu.

ABSTRACT

**THE ANALYSIS OF ANXIETY OF FINDING A JOB AND ATTITUDES
DIRECTED TO COURSE OF STUDENTS TAKEN ACCOUNTING COURSES:
A RESEARCH ON THE STUDENTS OF ACCOUNTING AND TAX
APPLICATIONS PROGRAMME**

Mehmet Can YUMUŞAKER

Master Thesis, Department of Business Administration

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa KILLI

June 2020, 71 pages

The biggest expectation of students who are taking university education is to find a job in which they can work in the field they training area. One of the most important concerns of students who have received accounting education at associate degree level is whether they can work in the field they trained after graduation. With this study, it is aimed to determine the factors that affect students' anxiety to find a job by measuring both their attitudes towards accounting lessons and job find anxiety.

In this study,in order to examine the attitudes directed to accounting courses and their job find anxiety of the students of Accounting and Tax Applications Programme at İskenderun Technical University and Osmaniye Korkut Ata University a questionnaire was applied. The data were analyzed in SPSS 25 statistic software. As a result of the research, it was observed that job anxiety and accounting course attitudes affect each other in various sub-dimensions and there is a positive and low level of significant relationship between them.

Keywords: Accounting students, job finding anxiety, attitude towards accounting course.

TEŞEKKÜR

Araştırmam boyunca yardımlarını esirgemeyen ve bana model olan tez danışmanım Doç. Dr. Mustafa KILLI hocama, İstatistik ve SPSS'i bana sevdiren idari görevlerine rağmen bir kez olsun bile derse geç kalmayan ve beni her zaman motive eden Prof. Dr. Bülent ÖZ hocama, vizyon anlamında bana ışık tutan ve öğrenimim boyunca elinden gelen anlayışı gösteren değerli Müdürüm Cemal Gürsel ÖZSOY'a, bana her zaman destek olan arkadaşlarım Uzm. Psikolojik Danışman Fatih ATLI ile anketlerin dağıtılmasında emeği geçen hocalarım İsa KILIÇ, Mustafa ELA ve her daim örnek aldığım Prof. Dr. Nalan AKDOĞAN'a, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen Arş. Gör. Ömer KEHRİBAR hocama teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet Can YUMUŞAKER

Osmaniye -2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET	Sayfa
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
KISALTMALAR.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. . Problemin Tespiti.....	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	2
1.3. Çalışmanın Önemi.....	2
1.4. Tezin Bölümleri	2

BÖLÜM II

MUHASEBE MESLEĞİ VE EĞİTİMİ

2.1. Muhasebe Mesleği ve Eğitimi	4
2.2. Muhasebenin Amacı ve Yararları	5
2.3. Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Hedefi.....	5
2.4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikleri.....	6
2.5. Türkiyede Muhasebe Eğitimi.....	7
2.6. Dünyada Muhasebe Eğitimi.....	7
2.7. Muhasebe Eğitimi Yönlendiren Uluslararası Kuruluşlar	9

BÖLÜM III

KAYGI, İŞBULMA KAYGISI, İŞ UMUDU İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Kaygı.....	13
3.1.1. Durumluk Kaygı.....	15
3.1.2. Sürekli Kaygı.....	15
3.2. İş Bulma Kaygısı	16
3.2.1. İş Bulma Kaygısının Belirtileri.....	17
3.2.2. İş Bulma Kaygısının Kariyer Planlamasına Etkileri.....	17
3.2.3. İş Bulma Kaygısına Neden Olan Risk Faktörler	17
3.2.4. İş bulma Kaygısını Etkileyen Faktörler.....	18
3.3. İşsizlik.....	18
3.3.1. Genç İşsizliğinin Temel Nedenleri	19
3.3.1.1. İş Arama Teorisi.....	20
3.3.1.2. Seçici İşten Çıkarma Teorisi	20
3.3.1.3. Yaşam Süreci Teorisi	20
3.3.1.4. Trend Teorisi	21
3.3.1.5. Sıra İşsizlik Teorisi.....	21
3.3.2. Türkiye’de İşsizlik Sorunu	21
3.3.2.1. Türkiye’de Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları 24	
3.3.2.2. Sosyal Destek	26
3.4. İş Bulma Umudu.....	26

BÖLÜM IV

LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

4.1. Muhasebe Mesleği ve Eğitimi Hakkında Yapılan Çalışmalar	28
4.2. İşsizlik ve İş Bulma Kaygısı Hakkında Yapılan Çalışmalar	29
4.3. İş Bulma Umudu Hakkında Yapılan Çalışmalar.....	31
4.4. Öğrencilerin Muhasebe Derslerine Olan Tutumu ile ilgili Yapılan Çalışmalar.....	31

BÖLÜM V

ÖRNEK UYGULAMA

5.1. Araştırma Methodolojisi	33
5.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	33
5.1.2. Verilerin Toplanması.....	33
5.1.2.1. İş Bulma Kaygısı Ölçeği.....	34
5.1.2.2. Muhasebe Dersi Tutum Ölçeği.....	36
5.1.3. Araştırmanın Hipotezleri	38
5.2. . Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi.....	38
5.2.1. Güvenilirlik Analizi	38
5.2.2. Normallik Testi	39
5.2.3. Katılımcılara İlişkin Bilgiler	40
5.2.4. İş Bulma Kaygısı Ölçeğine Ait Bulgular ve Yorumları.....	41

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.Araştırmanın Sonuçları ve Konuya Yönelik Tartışmalar	56
6.2.Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	59
6.3. Çalışmanın Literatüre Katkısı	59
KAYNAKÇA	61
EKLER....	72
ÖZGEÇMİŞ.....	74

KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

OKÜ : Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi

IAESB: International Accounting Education Standard Board

IAAER: International Association For Accounting Education & Research

IFAC : International Federation Of Accountants

İSTE : İskenderun Teknik Üniversitesi

KMO : Kaiser-Meyer-Olkin

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

TDK : Türk Dil kurumu

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları.....	10
Tablo 2. Türkiye’de İşsizlik Sorunu.....	21
Tablo 3. Türkiye’de Eğitim Durumuna ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları.....	24
Tablo 4. İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin Alt Boyutları ve Alt Boyut Maddeleri.....	35
Tablo 5. Muhasebe Derslerine Yönelik Tutum Ölçeğinin Alt Boyut Maddeleri	37
Tablo 6. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlikleri.....	39
Tablo 7. Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutları ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler.....	40
Tablo 8. Katılımcılara İlişkin Bilgiler	41
Tablo 9. Yaş Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin One Way Anova ve Tukey Testi Sonuçları ve Yorumları.....	42
Tablo 10. Cinsiyet Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Samples T Testi Sonuçları ve Yorumu	43
Tablo 11. Üniversitelerine Göre Öğrencilerin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Samples T Testi Sonuçları ve Yorumları.....	44
Tablo 12. Öğretim Türü Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Samples T Testi Sonuçları ve Yorumları.....	45
Tablo 13. Aile Geliri Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin One Way Anova ve Tukey HSD Testi Sonuçları ve Yorumları.....	46
Tablo 14. Yaş Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin One Way Anova ve Tukey Testi Sonuçları ve Yorumları	47
Tablo 15. Cinsiyet Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Samples T Testi Sonuçları ve Yorumları.....	48
Tablo 16. Üniversitelerine Göre Öğrencilerin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Samples T Testi Sonuçları ve Yorumları.....	49

Tablo 17. Aile Geliri Açısından Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin One Way Anova ve Tukey Testi Sonuçları ve Yorumları.....	50
Tablo 18. Öğretim Türü Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Indepented Samples T Testi Sonuçları ve Yorumları	51
Tablo 19. Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygıları ile Muhasebe Dersi Tutumları Arasındaki İlişki (Korelasyon Analizi)	52
Tablo 20. Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygılarının Muhasebe Dersi Tutumları Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi	54
Tablo 21. Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutumlarının İş Bulma Kaygıları Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi	55

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. 2009 -2019 Yılları Arası İşsizlik Oranı Grafiği.....	23
Şekil 2. Türkiye’de Eğitim Durumuna ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları...	24

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dünyada nüfusun yaş ortalamasının yükselmesi emekli olma şartlarının değişmesi vb. nedenler insanları geleceğe karşı daha endişeli hale getirmiştir. Bu kaygıların en başında da iş bulma kaygısı gelmektedir. Bu tür kaygılar sürekli kaygı durumuna dönüşmesi durumunda kişinin motivasyonu düşmektedir. Bu durum kişinin eğitim hayatını olumsuz etkilemektedir.

1.1. Problemin Tespiti

Ülkemizde üniversiteye katılan öğrencilerin kaygıları ilk önce sınav öncesinde başlamaktadır. Üniversiteli oluncada kaygıları bitmemektedir. Eğitimi süresince de birçok faktör kaygıları üzerinde etkili olmaktadır. Yapılan araştırmalar özellikle iş bulma kaygısının son sınıf öğrencilerinde daha yoğun olduğunu belirtmektedir. (Koç ve Polat, 2006, s.3).

Üniversite eğitimi kişileri meslek hayatına hazırlayan bir araç olarak görülmektedir. Ancak üniversite sayılarının artması, mezun miktarını artırmış, işe giriş aşamasında yaşanan işe giriş önceliği eğitim alan öğrencilerin binlerce gençle rekabet edebilmesi adına kişisel yeterliliklerinin artırılması eylemini daha önemli hale getirmiştir. Ülkede baş göstermiş olan işsizlik sorununun bitmemiş olması gençlerin işsizlik kaygılarının etkin bir oranda fazlalaştırmakta olduğu görülmektedir (Çakmak ve Hevedanlı, 2004, s.3).

İnsanlar meslek seçimlerini yaparken ister istemez iş bulma kaygısına maruz kalmaktadır. Bu kaygı durumu bireylerin yaşam kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Kaygılı bireyler kendilerini mutsuz, başarısız hissederler. Kaygılı bireylerde en çok rastlanan durum ise öğrenilmiş çaresizlik durumudur. Öğrenilmiş çaresizlik duygusu ise kişinin kaygısını yenmek için gerekli performansı açığa çıkaramamasına neden olmaktadır. Bu yüzden iş bulma kaygısı literatürde önemli bir yer tutmaktadır.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu araştırma muhasebe dersi alan ön lisans öğrencilerinin muhasebe derslerine olan tutumlarının ve iş bulma kaygılarının incelenmesi ve ayrıca iş bulma kaygısı alt boyutlarının muhasebe dersi tutumunu ne ölçüde etkilediğini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda İskenderun Teknik Üniversitesi (İSTE) ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi (OKÜ) Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencilerine anket uygulanmıştır.

1.3. Çalışmanın Önemi

İş Bulma Kaygısı insanın yaşamını çok derinden etkileyen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuya yönelik önlemler alınmaya çalışılmış, bu kaygıyı yenme sürecinde kişilere rehberlik edecek uzmanlar yetiştirilmeye çalışılmıştır. İş bulma kaygısını etkileyen faktörler günümüzde bilinmektedir. Bu faktörler kişilerin çeşitli psikolojik hastalıklara yakalanmasına neden olmaktadır. Bu araştırma özellikle ön lisans muhasebe ve vergi uygulamaları tercihi yapacak öğrencilerin mesleki kaygılarının ders tutumunu ne derecede, nasıl bir yönde etkilediği açıklamaktadır. Literatür incelendiğinde iş bulma kaygısına ait çalışmaların var olduğu görülmüş ama muhasebe dersi tutumunu nasıl etkilediğine yönelik çalışmaların bulunmadığı görülmüştür. Tüm bunların yanısıra iki farklı ilde bulunan üniversitede okuyan öğrencilerin karşılaştırılmış olması araştırmayı önemli kılmaktadır.

1.4. Tezin Bölümleri

Muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünde öğrenim gören öğrencilerin iş bulma kaygılarını ve muhasebe derslerine yönelik tutumunu analiz eden bu çalışma toplamda altı bölümden oluşmaktadır.

Tezin ilk bölümü; problemin tespiti, çalışmanın amacı, araştırmanın metodolojisi, tezin bölümlerini içeren giriş bölümünden oluşmaktadır.

Tezin ikinci bölümünde kavramsal çerçevede muhasebe eğitimi ve muhasebe mesleği seçimi hakkında bilgi verilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde iş bulma kaygısı ve iş umudu hakkında kavramsal açıklamalara yer verilmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde kaygı, iş bulma kaygısı, muhasebe dersi tutumu hakkında yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalara yer verilmiştir.

Tezin beşinci bölümünde yapılan uygulama sonucunda toplanan verilerin analizi ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tezin altıncı ve son bölümünde sonuç, çalışmanın literatüre katkısı ve önerilere yer verilmiştir.

BÖLÜM II

MUHASEBE MESLEĞİ VE EĞİTİMİ

Bu bölümde muhasebe mesleği ve eğitimi hakkında bilgiler yer almaktadır. Muhasebe Mesleği ve Eğitiminin Türkiye’de ve bazı ülkelerde nasıl uygulandığı anlatılmaktadır.

2.1. Muhasebe Mesleği ve Eğitimi

Kişilerin geleceklerini etkileyen en önemli olaylardan biri şüphesiz bireyin meslek seçimidir. Hayatları boyunca kişinin geleceği için gerekli maddi olanaklara sahip olmasının yanısıra manevi olarak tatmin edici bir meslek seçimi kişi için çok önemlidir. Bireyin yaşamında maddi ve manevi haz sağlandığında şüphesiz başarı ve mutlulukta beraberinde gelecektir. Meslek seçiminde kişi kadar ailesinin de farkındalık düzeyinin yüksek olması önemlidir (Akın ve Onat, 2015, s.298). Fertlerin hayatlarına yön verecek mesleğinde başarılı sayılması için, kendisini gayet iyi tanıması ve mesleği duru bir bilinç ile bilerek ve isteyerek seçmesi kişi için çok önemlidir (İnce ve Khorshid, 2015, s.163). Kişiler kendini iyi tanıdıkları zaman nasıl bir ortamda hangi şartlar altında çalışabileceklerine iyi karar vermeli kariyer planını da ona göre yapmalı ve mesleğini bu doğrultuda seçmelidir (Akın, 2017, s. 874).

Muhasebe mesleği; bilgi ve yeterlilik dışında bazı etik değerlere de sahip olmayı gerektiren sosyal sorumluluk düşüncesinin hâkim olduğu bir meslektir. Muhasebe mesleği; birçok alanda ortaya çıkan değişikliklerle birlikte önem kazanmaya başlamış ve toplum ve ticaret hayatı içinde oldukça güçlü bir konuma gelmiştir (Gökgöz ve Zeytin, 2012, s.69). Uzmanlık ve titizlik gerektiren muhasebe mesleğinin seçilmesinde birtakım mesleğe özel faktörler bulunmaktadır. Mesleğin zaman içinde kazandığı saygınlığın, kişilerin bu mesleği seçmelerinde önemli bir faktör–olduğunu söylemek mümkündür (Can vd., 2010, s.2-3).

2.2. Muhasebenin Amacı ve Yararları

Muhasebe, işletmenin kaynaklarının oluşumunu, bu kaynakların kullanılma biçimini, işletmenin faaliyetleri sonucunda meydana gelen artış veya azalışları ve işletmenin mali yönden durumunu açıklayan bilgileri sunan ve bu bilgileri ilgili zümrelere ileten bilgi sistemidir (Sevilengül, 2003, s.9). Muhasebenin temel fonksiyonları arasında bulunan kaydetme, sınıflandırma, özetleme ve raporlama fonksiyonları muhasebenin birinci işleviyken, analiz ve yorumlama fonksiyonu ise muhasebenin ikinci işlevi olarak görülmektedir (Cemalcılar ve Benligiray, 2006, s.9). Kaydetme işlevi işletmenin mali kara kutusu olarak da tanımlanabilir. Muhasebe de para ile ifade edilebilen her olay kayıt altına alınmalıdır.

Muhasebe işletmelere birçok yönden yarar sağlamaktadır. Muhasebenin işletmelere sağladığı yararlar aşağıdaki gibi sayılabilir:

- İşletmenin sahip olduğu varlıkların ve kaynakların tespitini sağlamak,
- İşletmede gerçekleşen dönem içi faaliyetlerin neticelerini belirlemek,
- İşletme içi veya dışındaki cari ilişkileri takip etmek (Haftacı, 2007, s.1),
- İşletmede meydana gelen hukuki anlaşmazlık sorunlarına delil teşkil etmek (Güçlü vd. 2006, s.16),
- İşletmeyi çalışan veya personelin zararlı davranışlarından korumak,
- İşletme sahibinin vergisel durumunu ortaya çıkarmak (Sevilengül, 2007, s.17).

Muhasebenin amacı, işletme için mali sonuçlar doğuran işlemler ve bu işlemlerin verilerini ilgili kullanıcıların amaç ve ihtiyaçlarını dikkate alarak sınıflandırıp keşfetmek ve sınıflandırılan verileri anlamlı raporlar halinde ilgili zümrelere sunmaktır (Akdoğan, 2004, s.23-24). Ancak, bazı işletmelerin muhasebeyi sadece vergi amaçlı olarak kullandıkları görülmüştür

2.3. Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Hedefi

Muhasebe eğitiminin önemli olması muhasebenin hizmet ettiği amaçlara bakılarak yapılabilmektedir. Çünkü muhasebenin temel kavramlarından sosyal sorumluluk kavramına göre; muhasebe belli kişi ve grupların değil toplumun çıkarlarını,

devletin çıkarlarını gözetmekle yükümlüdür. Bu bağlamda muhasebe gerekli raporları düzgün hazırlamadığında devletin ve milletin çıkarlarına aykırı davranacaktır. Verileri düzenli kaydetmediği takdirde ise işletmenin çıkarlarına aykırı davranacaktır. Bütün bu sorunları çözmeye yardımcı olacak ilk katalizör şüphesiz muhasebe eğitimidir. Muhasebe eğitimi hem işletme hem toplum açısından önem arz etmektedir (Monis, 2018, s.29).

2.4. Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikleri

Muhasebe mesleğini icra edecek kişilerden işini en iyi şekilde yapıp toplumu ileriye taşıyacak eylemlerde bulunması beklenir. Bu meslekte önemli olan etik kurallara ve ahlak kurallarına saygılı olmaktır. Ekonomik sistemin muhasebe mesleğinden beklentisi kayıt ve şeffaflık, verginin tam tespiti ve fon gruplarını doğru bir şekilde raporlamaktır. Meslek mensupları hem kişisel olarak hem de fiziksel ve zihinsel olarak bu mesleğe hazır bulunmalıdır. Muhasebe mesleğine uygun iletişim becerilerine sahip olunmalıdır. Bu mesleği icra edebilecek teknolojiye kendini adapte etmiş olmalıdır. Mesleki bilgisi ve becerisi yeterli olmalıdır. Ayrıca bu meslekteki uzmanlığını karşısındakine hissettirebilmelidir. Kısacası mesleğin gerektirdiği niteliklere sahip olunması gerekmektedir (Kurtcebe, 2008, s.27). Muhasebe mesleği seçiminde kişilerde dikkate alınması gereken özellikler aşağıdaki gibi nitelendirilebilmektedir (Kuzgun, 2007, s.849)

• Soyut Bakış Açısı	• El-Parmak Becerisi
• Akılcı Düşünme	• Göz-El iş birliği
• Empati Yeteneği	• Kas Koordinasyonu
• Şekil İlişkilerini Görebilme	• Renk Algısı
• Uzak İlişkilerini Görebilme	• Yaratıcılık
• Mekanik Yetenek	

Bireysel özelliklerin yanısıra aile, çevre, gelir düzeyi, eğitim olanakları vs. gibi dış faktörlerde bireyin meslek seçiminde önemli unsurlar olarak karşımıza gelmektedir.

2.5. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Türkiye’de muhasebe eğitimi ortaöğretim düzeyinde başlayıp yüksek öğretime kadar devam etmektedir. Ortaöğretim seviyesinde muhasebe eğitimi örgün eğitimde; Ticaret Meslek Liseleri ve Çok Programlı Liselerde, açık öğretimde ise; Açık Öğretim Liselerinde verilmektedir. Yaygın yetişkin eğitimi alanında Halk Eğitimi Merkezleri bu görevi üstlenmektedir. Yüksek Öğretimde muhasebe eğitimi ön lisans, lisans, yüksek lisans doktora seviyesinde üniversiteler tarafından verilmektedir (Karlıkl, 2016, s.17).

2.6. Dünyada Muhasebe Eğitimi

Dünyada yaşanan ekonomik gelişmelerle beraber yaşanan olaylar hesap tutma gereksinimi oluşturmuştur. Bu oluşum günümüze kadar halen devam etmektedir. Uluslararası ticaretin değişime uğraması devletin ithalat ve ihracata bakış açısı hesap tutma işleyişinde değişimler meydana getirmiştir. İlk zamanlar alacak ve borçların takibini içeren hesap tutma sistemi günümüzde daha karışık işlemler içeren bir hal almış aynı zamanda işletmenin tüm faaliyetlerini kaydetme fonksiyonunu da kapsamına almıştır (Sevilengül, 2007, s.12). Aşağıda dünyadaki bazı ülkelerde verilen muhasebe eğitimi alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

2.6.1. Amerika Birleşik Devletleri’nde Muhasebe Eğitimi

Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde muhasebe mesleği, tıp, hukuk vb. diğer meslekler gibi uzmanlık gerektiren meslekler grubuna alınmıştır. Eğitim boyunca özel öğretim yöntemlerinden örnek olayı yöntemi kullanılmış ayrıca teknolojik gelişmeler yakından takip edilmiş olup muhasebe eğitiminde kullanılabilecek teknolojik cihazlar öğrencinin hizmetine sunulmuştur (Çoşgun,2013, s.19). ABD’de çoğu sınavda öğrencinin başında birileri beklemesiz öğrenci isterse dışarı çıkabilir telefonla konuşabilir çay kahve içebilir ama öğrencilerin birbirleriyle sınav soruları hakkında konuşmadığı görülmüştür. Ayrıca, öğretmenin verdiği ödevi başka biriyle paylaşmaz, sınavlarda kopya çekme eğiliminin yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Türkiye’de de buna benzer gelişmeler beklenmektedir (Yükçü, 2006, s.25).

ABD’de muhasebe eğitimi gerçek anlamda lisans seviyesinde verilmektedir. Lisans eğitiminden 4 yılda 120 krediyle mezun olunmaktadır. ABD’de öğrenciler ayrıca

finans, ekonomi, etik, iş hukuku, genel muhasebe, ileri muhasebe ve muhasebe ile ilgili diğer dersleri almak zorundadırlar. ABD’nde muhasebe eğitim müfredatı, muhasebe dışındaki dersleri de içerir. Dört yıllık eğitim sonunda öğrenciye tez veya araştırma ödevi verilmekte ve mezun olabilmek için akademik bir sınava tabi tutulmaktadırlar (Eastman ve Hazera, 2009, s.1-20).

2.6.2. İngiltere’de Muhasebe Eğitimi

İngiltere’de lisans eğitimi belli bir düzeyi geçememektedir. Kapsamlı muhasebe eğitimi lisansüstü diploma programları ile üniversitelerde yapılmaktadır. Bu programlarda muhasebe de spesifik konularda öğretim yapmak mümkün olabilmektedir. Lisansüstü programların bir kısmı muhasebe uzmanı olmuş kişileri günlük gelişmelerle donatmak için yürütülmektedir (Çoşgun, 2013, s.22). İngiltere’de muhasebe eğitiminin denetimi bazı mesleki kuruluşları tarafından yapılmakta olup sektör ihtiyacına yönelik eğitimler verilmesi sağlanmaktadır.

İngiltere’de mesleğe girecek olanlar, mesleki bilgilerin yanında 3-4 yıl süreli staj sonunda mesleki sınavlardan başarılı olmaları gerekmektedir. Bu sınavlarda teorik bilgilerden daha çok muhasebe uygulamalarına yönelik sorular sorulmaktadır (Aksakaloğlu, 2013, s.15).

2.6.3. Almanya’da Muhasebe Eğitimi

Almanya’da eğitim kurumları aşırı uzmanlaşmaya yönelik eğitimler yerine bütünsel eğitimleri tercih etmektedir. Bilgilerin kısa sürede öğrenciye aktarılması hedeflenmektedir. Almanya’da meslek eğitimi 9 ve 10. Sınıflarda başlamaktadır. Belli bir süre mesleki eğitime devam etmeyen öğrenciler üç yıl boyunca başka okullara kayıt yaptıramamaktadır. Mesleki eğitim merkezleri bu süreçte görev almaktadır (Süer, 2007, s. 6). Almanya’da muhasebe eğitiminde bütünsel bir eğitim sistemi tercih edilmektedir. Başlangıç olarak öğretim programlarında yer alan muhasebenin kayıt sistemleri, hesap planları vb. gibi kolayca anlaşılabilen, öğretilebilen konular mümkün olan en kısa zamanda öğrencilere aktarılmaktadır (Yılmaz, 1979, s. 184-185).

2.6.4. Fransa’da Muhasebe Eğitimi

Üniversiteler dışında Fransa’da yirmi tane işletme okulu bulunmaktadır. Burada eğitim görmek isteyen öğrenciler 2 sene hazırlık görüp sınava girmektedirler. Sınav sonucu olumlu ise programa alınırlar. Muhasebe uzmanı olmak için bu okulları bitirmek çok önemlidir. Fransa’da teorik eğitimi başarıyla tamamlayanlar 3 sene zorunlu staj yapmak zorundadırlar. Bizim ülkemizden farklı olarak stajlarını işletmelerini muhasebe finans ve denetim alanlarında tamamlayabilirler. Adaylar her yıl enstitünün organize ettiği bütün seminerlere katılmak zorundadırlar. Staj sonunda ilgili konuda tez yazmak zorundadırlar. Daha sonra finansal tablolar ve mesleki bilgileri içeren 2 tane test sınavını geçmeleri gerekmektedir (Subaşı, 2006, s. 37).

2.6.5. Japonya’da Muhasebe Eğitimi

Japonya oldukça gelişmiş bir eğitim sistemine sahiptir. Japonya’da orta öğretim düzeyinde başlayan mesleki eğitim, meslek liseleri yanında genel lise programlarında da yer almaktadır. Japonya’daki meslek liselerinde öğrencilere, gelecekte seçecekleri mesleğe uygun olarak, özel mesleki alan eğitimi verilmektedir (Süer, 2007, s.6).

Japonya’da ABD’deki uygulamalara benzer bir uygulama olup iki aşamalı bir sınavda başarılı olanlara “Yardımcı Yeminli Kamu Muhasebecisi” unvanı verilmektedir. Bu unvanla iki yıl bu meslek icra edildikten sonra tekrar sınava girip hem yazılı hem de sözlü olan bu sınavda başarılı olmaları halinde yeminli kamu muhasebecisi unvanı verilmektedir (Aksakaloğlu, 2013, s.15).

2.7. Muhasebe Eğitimi Yönlendiren Uluslararası Kuruluşlar

Muhasebe eğitimi yönlendiren kuruluşlar aşağıda maddeler halinde listelenmiş olup bu kuruluşların muhasebe eğitimine ne gibi katkılarda bulunduğu açıklanmıştır.

2.7.1. IAESB (The International Accounting Education Standards Board- Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu)

Muhasebe meslek elemanlarının eğitimi ve mesleğin gelişimini hedeflemektedir. Uluslararası eğitim standartlarını yayınlamaktadır. Bu kuruluş gelişim ve değişim için gerekli olan uygulamaları ve bunların nasıl yapılacağını anlatan tavsiyelerde bulunmaktadır. Muhasebe eğitimine başlayıp meslek mensubu oluncaya kadar ki süreci eğitim standartlarında anlatır. Bu standartlar sayesinde muhasebe uygulamaları dünyada kabul gören yaklaşımlara bağlı olarak gelişmiş olacaktır (Uyar, 2008, s. 81).

IAESB, muhasebe mesleğinde mesleki bilgi, beceri ve tutum hakkında standartları oluşturmasının yanı sıra çeşitli yayın ve dokümanlarla da muhasebe eğitimine yön vermektedir. Kurul tarafından yayınlanan standartların ilk dördü meslek mensuplarının eğitimleri ile ilgili, diğer üç standart eğitim sonrası için son standart ise denetim ile ilgili hazırlanmıştır (Tosunoğlu vd., 2018, s.180). Aşağıdaki Tablo'da IAESB tarafından oluşturulan standartlar ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 1

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları

Standart	Açıklama
IES 1: Profesyonel Muhasebe Eğitim Programlarına Giriş Koşulları	Bu standart, Profesyonel muhasebe eğitimi programlarına giriş için gerekli eğitimleri içermektedir.
IES 2: İlk Mesleki Gelişim - Teknik Yeterlilik	Bu standart, profesyonel muhasebecilik mesleğine yönelik dersleri içermektedir.
IES 3: İlk Mesleki Gelişim - Mesleki Yeterlilik	Bu standart, profesyonel muhasebe mesleği için gerekli olan mesleki becerileri (entelektüel, teknik, kişisel, kişilerarası ve örgütsel) açıklamaktadır.
IES 4: İlk Profesyonel Gelişim - Profesyonel Değerler, Etik ve Tutumlar	Bu standart, profesyonel muhasebe mesleğine yönelik uygulanması gereken, etik değerleri ve davranışları açıklamaktadır.

IES 5: İlk Profesyonel Gelişim - Pratik Deneyim	Bu standart, profesyonel muhasebecilerin alması pratik deneyim kazanmalarına yönelik bilgileri içermektedir.
IES 6: Başlangıç Mesleki Gelişimi – Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi	Bu standart, adayların mesleki yeterlilik ve yetkinliklerinin değerlendirilmesini içermektedir.
IES 7: Sürekli Mesleki Gelişim	Bu standart, uzman muhasebecilerin yetkinliklerinin sürekli iyileştirilmesinin önemini ve yaşam boyu öğrenme konusundaki kararlılığını teşvik edici bilgileri içermektedir.
IES 8 : Finansal Tabloların Denetimlerinden Sorumlu Ortaklar İçin Mesleki Yeterlilik	Bu standart, belirli çevre ve endüstrilerde çalışanların da aralarında bulunduğu denetim uzmanları için olması gereken yetenekleri içermektedir.

Kaynak: IFAC, Handbook of International Education Pronouncement, 2019 Edition.

2.7.2. IFAC (International Federation Of Accountants-Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)

Dünyada muhasebe mesleğini geliştirip güçlendirmeyi hedefleyen bir organizasyondur. Muhasebe mesleğinin kıymetini artırıcı çalışmalar yapar. Bu çalışmaların kamu yararı sağlaması için uğraşır. Bu denli yüksek kaliteye ulaşmak için kullandığı araçlar ise standartlardır. Başka bir ifadeyle IFAC birtakım standartlar geliştirip yayınlamaktadır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği ve Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği Türkiye'den IFAC üyesi kuruluşlar arasında bulunmaktadır (Gökten, 2016, s.51).

2.7.3. IAAER (International Association For Accounting Education & Research-Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırmaları Derneği)

Bu kurumun amacı muhasebe eğitimi ve araştırmalarında dünya çapında en iyiye ulaşmak için gayret göstermektir. Ayrıca küresel boyutta kabul görmüş muhasebe standartlarını koruyup geliştirmek ve muhasebe alanındaki akademisyenlerin bu kurallara katkı sağlamasını hedeflemektedir. Bu organizasyon muhasebe akademisyenleri tarafından kurulmuştur. Muhasebe eğitimi üzerine yapılan kongreleri toplantıları düzenlemektedirler (Pekdemir, 2006, s. 62)

BÖLÜM III

KAYGI, İŞBULMA KAYGISI, İŞ UMUDU İLE İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. Kaygı

Kaygı ve kaygılanmak kavramları kök olarak eski Grekçe’de anxietas olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram XIX. yüzyıldan bu yana psikoloji bilim dallarında ana çalışma konusu olarak sıklıkla çalışıldığı için sosyal bilimler ve eğitim bilimleri alanında daha çok görülmektedir. Bu kavram üzerine birçok tanım yapılmasına karşın tek bir tanımda hem fikir olunamamıştır.

Kaygı kavramı bireyin endişe duyma hali kendini güvende hissetmeme durumu olarak tanımlanırken bu endişe halinin kişi üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı görülmektedir (Aktan, 2018, s.38).

Kaygı kavramı, çoğu zaman gelecekte kişiyi üzen, bireyi strese sokan bekleme hali olarak tanımlanan ve bireyin güvensizlik duygusu ile karışık bir heyecan duygusuna kapılma durumu olarak ifade edilmektedir. Kaygı kavramı dışardan gelebilecek bir tehlike durumu olasılığına karşı veya birey tarafından tehlikeli görülen herhangi bir durum anında hissedilen bir duygusal bir his olarak ifade edilmektedir. Bu tür durumlarda kişi kendini korumasız hisseder ve panik durumuna geçer, kısacası bir şeyler olacaktıymış gibi bir hissin oluşması kişide öngörülür ve bireyin tedirginlik hissini yaşadığı ve kendini güvende hissetmediği görülmektedir. Endişe şiddetinin sürekli veya yavaş yavaş arttığı durumlarda bireyin karşısına birtakım sorunlar şeklinde çıkmaktadır (Coşkun ve Akkaş, 2009, s. 215). Başka bir ifade ile anlatılacak olursa kaygı kavramı veya durumu, kişinin kendine ait yetenekleri ile bireyden beklenenler arasındaki ters ilişki olarak tanımlanabilir. Bu durum bireyin piramidin üstüne doğru çıkmasının yani kendisini gerçekleştirmesinin başarıyı yakalamasının engellenmesi yönünde önüne engel olarak çıkabilir (Çakmak ve Hevedanlı 2005, s.116).

Kaygı ifadesi, genelde kötü bir durum olarak görünür; fakat bazen günlük hayatta bireyin amacına ulaşması için gerekli olan motive edici davranışları ortaya çıkarabilen

bir his olabilmektedir. Kısacası kişinin günlük hayatta başına gelebilecek tehlikelere karşı önlem almasını ihtiyatlı davranmasını sağlayabilen bir duygu olarak karşımıza çıkmaktadır (Çavuş ve Günbatır, 2008, s.150). Bu duygunun olumlu özelliklerinden dolayı gelen o kadar da kaçınılması gereken bir hissiyat olmadığı da savunulmaktadır (Akgün vd. 2007, s.284).

Kaygı seviyesi artıkça kişiler gelecek hedeflerine ulaşmada problem yaşadıkları görülmektedir (Çakmak ve Hevedanlı 2005, s.116). Bu durum özellikle iyi bir yaşam yaşayamayan ve eğitime devam eden kişilerde daha da fazla olduğu görülmektedir. Kaygı seviye yüksek olan bireylerin çevresindekilerini mutlu etmeye onlara yardım etmeye daha odaklı oldukları görülmektedir (Doğan ve Çoban, 2009, s.160).

Kaygı veya endişe kavramı çoğu zaman korku kavramı ile karıştırılmaktadır. Kaygı bir nevi korku durumu olarak anlatılsa da daha çok korkulacak bir durum varmış gibi hissetmek olarak tanımlanmaktadır. Fakat korku kişinin kendisini emniyete almak için kullandığı bir duygudur çoğu zaman (Çavuş ve Günbatır 2008, s.150).

Kişi başarının elinde olmadığı ama istediği zaman elde edebileceği inancını taşıdığı durumda kaygı, kişiyi pozitif yönde etkilemekte, kişi moral ve motivasyonun artması neticesinde kendisinden beklenilenin çok daha fazlasını gerçekleştirmektedir. Fakat tersine kişi ne kadar çaba sarf ederse başarıyı yakalayamayacağını hissederse bu durumda kaygı, kişiyi etki altına almakta ve motivasyonunun daha azını gerçekleştirebilmektedir (Ergür, 2004, s.49).

Kaygı kavramı 1950 yıllarından bu yana incelenmektedir. 1951 yılında Taylor'un yaptığı incelemeler sonucunda kaygının ölçülebilir olduğu ispatlanmış ve açık kaygı ölçeği geliştirilmiştir.

Cattel ve Scheier tarafından faktör analizi çalışmaları yapılmış 1958'de iki farklı kaygının iki türü olduğu öne sürülmüştür. Daha sonraları Spielberger ve onun arkadaşlarının 1966-1972 yıllarında yapmış oldukları çalışmalar neticesinde İki Faktörden oluşan Kaygı Kuramını ortaya atmaktadır. Bunlar durumluk ve sürekli olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kaygı çeşitlerini ölçmek maksadıyla durumluk ve sürekli kaygı ölçekleri geliştirilmiştir.

3.1.1. Durumluk Kaygı

Durumluk kaygı kavramı, sübjektif olarak kişinin içerisinde bulunduğu stres yaratan durum olarak açıklanmaktadır. Kişilerin bir sınava veya endişe verici bir duruma girmeden önce hissetmiş olduğu anlık olan daha sonrasında kaybolacak olan ve kaygı türüdür. Durumluk kaygı, kişinin bilinçli olarak hissettiği, kişinin kendi bünyesinde hissettiği tehlike hali panik halidir. Kişiyi stres seviyesi arttıkça durumluk kaygı seviyesi yükselmektedir. Aksine stres durumunun azaldığı durumda durumluk kaygı seviyesi azalmaktadır (Tektaş, 2014, s.246).

Durumluk kaygı direkt olarak kişide gözle görülür hatta ölçülebilir. Bu durumdaki kişilerde fizyolojik olarak gelişen sinir sisteminin etkisiyle vücutta terleme, sararma, kızarma ve titreme gibi fiziksel değişimler gözlemlenir. Bu belirtiler gözlemlenirse bireyin huzursuzluk hissi içinde olduğu anlaşılmaktadır (Öner ve Le Compte, 1983, s.1).

3.1.2. Sürekli Kaygı

Sürekli kaygı kavramı durumluk kaygıya daha uzun süreli yaşanır buna göre, bireyin korku ve endişe hissine olan yatkınlığı olarak tanımlanabilir. Kişi bu durumda kendini daha uzun süreli olarak kendini panik haline sokmaktadır. Bu bireyler çoğu zamanda ve durumda stresli olarak gözlemlenir ve çoğu zaman en kötüsünü düşünmektedir. Bu özelliğinden dolayı, durumluk kaygıya göre yavaş yavaş gelişir ve sürekli (Tektaş, 2014, s.247). Bu durum psikiyatri literatüründe anksiyete bozukluğu olarak çoğu bireyde hastalık boyutuna taşındığı ve bu kişilere duygu durum dengeleyicisi denilen ilaçlarla tedavi edilmeye çalışılmakta olduğu görülmektedir.

Sürekli kaygı tipinde endişe hissini süresi duruma göre değişmektedir. Durumluk kaygı gibi hemen fark edilmez fakat çeşitli koşullarda saptanmış olan durumluk kaygı şiddetinden ve sık tekrar edildiğinden çoğu zaman tespit edilebilir (Öğüt, 2000, s.18).

3.2.1. İş Bulma Kaygısı

Kişiler eğitim hayatının başından üniversiteye ve daha sonraki aşamalara kadar sınav kaygısı içindedirler. Üniversite sınavını kazanan öğrencilerin bir kısmı farklı il veya ilçede eğitim görmekte olup, bunun neticesinde aileden uzakta okumanın zorluklarıyla da karşılaşmaktadırlar. Çakmak ve Hevedanlı (2005, s.119)'nın yaptıkları bir araştırma da fakülte 1. sınıf öğrencilerinin diğer sınıfta okuyanlara göre endişe seviyelerinin daha yüksek çıktığı görülmüştür. Bu da öğrencilerin üniversiteyi kazanmakla kaygılarının bitmediği aksine yeni kaygıları beraberinde getirdiğini göstermektedir.

Fakülte yılları öğrencilerin hayat dönemlerinin en önemli zaman dilimi olmakla beraber endişelerinin oldukça yüksek olduğu bir dönemdir. Bu kaygıların en başında mezuniyet ve mezuniyet sonrası iş ya da işsizlik konuları gelmektedir. İş seçimi ve toplumdaki rol ile ilgili yapılan planlar, edinilen arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu, kişinin ailesine karşı sorumlulukları öğrencide büyük kaygı problemi oluşturan etkenler olarak söylenebilir (Akgün vd., 2007, s. 285).

Kişiler tüm engellerin üstesinden gelerek mezun olduktan sonra iş bulma sıkıntısıyla karşılaşmaktadırlar. Ülkemizde üniversite sayılarının artmasına paralel olarak iş arayan üniversite mezunu sayısının artmasıyla birlikte iş bulabilmek giderek zorlaşmaktadır. Bunun sonucunda da öğrenciler ve bireyler kamu sektöründe iş bulabilme amacı taşıyan bir yola gitmektedir. Burada da karşılarına aşılması gereken engel olarak Kamu Personel Seçme Sınavı (KPSS) gibi aşılması gereken bir engel çıkması kişide psikolojik problemler oluşturmakta ve bu durum bireyi zorlamaktadır. Bu da öğrencilerin depresif ve kaygılı olmalarına yol açmakta ve umutsuzluk düzeylerini büyük miktarda arttırmaktadır (Cabi ve Yalçınalp, 2013, s.86)

Anlaşıldığı gibi öğrencilerin eğitim yaşamları boyunca birçok endişe çeşidi ile savaşmaları gerekmektedir. Kişilerin problem yaşadıkları durumları belirlemeye yönelik yapılmış çalışmalarda mezuniyet sonrası ne yapacağını bilememe ve mesleki kaygılar en sık karşılaşılan problemler olarak görülmektedir. Yani, bireylerin sınav gibi engellerini aşip yapmak istedikleri mesleklerini yapıp yapamayacakları kaygı verici bir durum olarak düşünülmektedir (Doğan ve Çoban 2009, s.160).

3.2.2. İş Bulma Kaygısının Belirtileri

İş arayan kişinin üzüntüsünü kontrol edemiyor olması sürekli birilerini ve bir şeyleri şikâyet halinde olması kişinin kaygı düzeyinin yüksek olduğunu belirten durumlardandır. İş Bulma Kaygısı yaşayan kişilerde geleceğe yönelik endişe, ilgili bireyde dikkat dağınıklığına neden olmaktadır. Ayrıca kişinin kaslarında gerginlik, uyku bozuklukları ve aşırı heyecanlanma durumları görülmektedir. Psikoloji literatürüne bakıldığında; sürekli geçmişten bahseden ve geçmişte yaşayan kişilerde depresyon, gelecek endişesi içinde bulunan kişilerde ise kaygı bozukluğu görülmektedir. İki durumda baş edilemez hale geldiğinde ilgili doktor ve uzmanlara başvurmak gerekmektedir (Alaosman, 2019, s.14).

3.2.3. İş Bulma Kaygısının Kariyer Planlamasına Etkileri

Kişinin kariyer gelişimi kendi sorumluluğunda olan bir durumdur. Bu sorumluluk kişiye farkındalık kazandırmayı hedeflemektedir. Farkındalık durumu oluşunca kişi önce kendini tanımaktadır. Bu kazanım ölçüsünde kişisel yeterlilikleri ve arzularına göre kariyer basamaklarını kendi zihninde planlayıp kariyer hedefine doğru ilerlemektedir. Ancak bu durum her zaman böyle olmamaktadır. Kişinin önüne birtakım engeller çıkmaktadır. Bu süreçte kişinin kariyer hedefine ulaşmasını etkileyen faktörler: Ebeveyn etkisi, arkadaş ya da akranlarının etkisi, eğitim hayatında karşısına çıkan öğretmenlerin etkisi, toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin beklentiler, okul akademik başarısı ve benlik yeterlilik olgusu ve bunların yanısıra kişni başına gelen olumsuz olaylar (ölüm, hastalık, alkol ve ilaç bağımlılığı vb.) gibi etkenlerin önemli olduğu dikkat çekilmiştir (Griggs, 1995, s.3). Yukardaki adı geçen etkilerin çoğunun pozitif olduğu durumlarda kişinin daha başarılı bir kariyer hedefi oluşturması beklenmektedir.

3.2.4. İş Bulma Kaygısına Neden Olan Risk Faktörler

Genç İşsizliğin ülkemizde çok sık yaşanan bir problem olması eğitim gören gençlerin daha eğitimlerini bitirmeden kaygı yaşamasına neden olmaktadır. Bu durum ruhsal olarak bireyi yıpratmaktadır. Ayrıca kişi ruhsal olarak etkilendiği için hastalıklara neden olduğu gibi kişiyi suç işlemeye teşvik eden bir psikolojiye sokabilmektedir. Aynı zamanda kişiyi intihara eğilimli hale getirdiği de görülmektedir. Özetle birey her an ya

da duruma göre işsiz kalma korkusu veya iş bulamama korkusu içinde bulunma durumu en temel nedenler olarak görülmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009, s.74).

3.2.5. İş bulma Kaygısını Etkileyen Faktörler

İş bulma kaygısını etkileyen en önemli faktörler; yaş, cinsiyet, eğitim, maddi problemler, özsaygı, kontrol odağı inancıdır. Bunların dışında çevresel ve ailesel faktörlerde iş bulma kaygısını etkileyen faktörler arasında gösterilmektedir. Okullarda verilen eğitimde kişisel yeterlilik yani mesleki bilgi ve tecrübe arttıkça iş problemi yaşanmayacağı anlatılır. Ama son yıllarda bu durumun tam olarak böyle olmadığı görülmektedir. Özellikle küçük yerlerde referans sisteminin yaygınlaşmasının özellikle eğitilmiş kişilerin iş bulma kaygısını arttırdığı görülmektedir (Ersoy-Kart ve Erdost, 2008, s.277).

İş bulma kaygısını etkileyen faktörler literatürde durumluk ve sürekli kaygı olarak ayrı incelenmiştir. Durumluk kaygıda kişide sinir sisteminin uyarılmasıyla titreme, renk değişimi gibi fizyolojik değişimler meydana gelmektedir. Genelde huzursuzluk durumu hakimdir. Bu durumda kişi kendini iyi ifade edemez motivasyonu düşer verimlilik gösterememektedir. Sürekli kaygı durumunda ise kişiler her yerde kendi stresli gergin hissetmektedirler. Bu durumda kırılgan ve mantık dışı duygusal düşünceler olup kişinin hiç iş bulamayacağını düşünmesine neden olmakta olduğu görülmüştür (Basmacı vd., 2017, s.71).

3.3. İşsizlik

Bu kavramın tarihte sanayi devriminden sonra ücretli çalışma şeklinin yaygınlaşmasıyla ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle buharlı motor ve makinelerin icadı ile iş gücüne ihtiyaç azalmış olup bu bir gelişme gibi görünse de beraberinde işsizlik sorununu ortaya çıkarmıştır (İhsan, 2005, s.257). Ondokuzuncu asırda işsizliğin bireyden kaynaklı hatalardan meydana geldiği düşünülmüştür. Ancak yirminci asırda işsizlik kavramı genel bir nitelik kazanmıştır. Herhangi bir işle ilişkisi bulunmayan kimselerden iş aramak için belli bir dönemde iş arama yollarından en az birinden yararlanmış ve aynı zamanda on beş gün içinde işe başlayacak konumda bulunan iş yapma çağındaki kimseler işsiz olarak nitelendirilmektedir Başka bir tanıma göre işsiz, belli kriterleri baz alarak iş arayan ama bulamayan kişiler olarak tanımlanmaktadır Kişiler

bu duruma bir işten olan kazancın kesilmesi olarak bakarken toplum ise bir iş gücünün boşa gitmesi kullanılamaması durumu olarak bakmaktadır. Bu durum ülke açısından kayıplar oluştururken kişi açısından sürekli korku ve kaygı oluşturmaktadır.

İşsizlik başka bir tanımda ikiye ayrılıp incelenmektedir. Bunlardan birincisi toplumda var olan işlerin nitelikli insan sayısından az olması yani toplam talep yetersizliğinden kaynaklanan işsizliktir. Olaya iktisadi olarak bakıldığında piyasadaki tüm işlerin işçi sayısından daha az olduğu görülmektedir (Kıcır, 2017, s.1376). İkincisi ise konjonktürel işsizlik, yapısal işsizlik ve friksiyonel işsizlik olarak kendi aralarında üç kısma ayrılmıştır. Sıkıntılı dönemlerde uygun iş sayısının azaltılmasından kaynaklanan konjonktürel işsizliğe ekonomik kriz dönemlerinde yaşanan işsizlik örnek verilebilir. Yapısal işsizlik ise istenilen işe uygun özelliklere sahip olamama durumunu ifade etmektedir. Teknolojik işsizlik buna örnek verilebilir. Friksiyonel işsizlik ise kalkınmışlık düzeyi ne olursa olsun görülen işsizlik düzeyi olarak nitelendirilmektedir. Tüm bunların yanı sıra gizli işsizlik dediğimiz işsizlik türü kişinin görünürde çalışır gibi görünmesini ifade etmektedir. Bu durum işsizlik oranını değiştirmektedir. Aynı zamanda nitelikli işgücünün üretime katılmayarak düşük verimle çalışma ortamı oluşturup ülke ekonomisine zarar verdiği işsizlik türüdür (Şahin, 2011 , s.545).

3.3.1. Genç İşsizliğinin Temel Nedenleri

Piyasada bulunan mevcut işlerin talepten fazla olması ücretlerin talep edilenden düşük olması, iş ortamına ayak uydurmada zorluk yaşayan gençlerin mobiliteye uğraması, işverenlerin gençlere olan tavırları, gençlerin işin iş yerinde öğrenileceği düşüncesine sahip olup eğitim ve öğretime yeterli özeni göstermemesi, alternatif günlük işlerde daha çok gelir elde edileceği düşüncesi genç işsizliğin temel nedenleri arasında görülmektedir (Metin, 2016, s. 82)

3.3.2. Genç İşsizlik Teorileri

Genç işsizliği teorik çerçevede açıklamaya çalışan yaklaşımlara bakıldığında; gençlerin hedef beklentileri ilk işe girmeleri, arz ve talepleri, coğrafyasında bulunan demografik ortam, kariyer beklentileri, istedikleri ücret beklentileri gibi birçok değişkenin iş bulma oranını etkilediği görülmektedir (Gündoğan, 2007, s. 15). Bu teorilerinde bazıları işsizliğin göreceli olarak neden yüksek olduğunu açıklarken bazıları da

dönemsel duyarlılık üzerinde yoğunlaşmaktadır. Genç işsizlik teorileri aşağıda maddeler halinde açıklanacaktır.

3.3.2.1. İş Arama Teorisi

Bu teoriye göre, genç işçiler kalifiye ya da az kalifiye olmak üzere iki biçimde sınıflandırılmaktadır. Bu teori genelde az nitelikteki kişilerin iş arama konusunda uyguladığı stratejilerle ilgilenmektedir. Bu strateji iki ana öğeye ayrılıp incelenir. Birincisinde gençler henüz işgücüne katılmadıklarından dolayı iş çevresi ve nüfusuna yabancıdır. Bu kişilerin istedikleri işle ilgili sorun çözmede becerileri düşüktür. İkincisi ise okul hayatından çabuk ayrılma eğiliminde olan kısımdır. Yetenekli kişilerin genelde eğitim hayatı uzundur. Yetenekleri dolayısıyla iş seçerken daha uzun süreli düşünürler. Mesleki bilgilerinin yüksek olmasından dolayı iş yerinde mobiliteleri yüksektir. Ayrıca bu teoride iş arayan kişilerin iş seçiminde tatminsizlik yaşadığı ve iş başvurusu yapmaktan çok kişisel ilişkilerle bu problemi çözme çabasına girdikleri görülmüştür. İş arama sürecinde çok da planlı davrandıkları söylenemez (Abak, 2009, s. 9). İş Arama Teorisi, iktisat teorilerinin bir eklentisi olarak kabul edilmektedir. İş Arama Teorisine göre her işçi adayı gerçekçi davranmakta ve rasyonel düşünmektedir (Ataman, 1998, s.64-65).

3.3.2.2. eçici İşten Çıkarma Teorisi

Bu teori ekonomik dalgalanmalar veya bir kriz ortamı olduğu zaman gençlerin tecrübelerinin az olması ve işten çıkarma masraflarının düşük olması sebebiyle ilk önce gençleri işten çıkarma eğiliminde olduğu açıklamaktadır (Çetinkaya, 2010, s. 47-48).

3.3.2.3. Yaşam Süreci Teorisi

Ücret düzeyinin düşük, kariyerde yükselme hedefinin kısa zamanda olması düşük görülen iş çevrelerinde daha yoğun olduğunu ileri sürmektedir. Bu durumda olan gençlerin ilk fırsatta iş değiştireceğini fakat tecrübelerinin az olması sebebiyle istediği gibi bir iş bulmasının zor olacağını belirtmektedir. Bu tür işlerde ücretler düşük, kişi ilişkileri yoğundur. Kişiler kendi aralarında sosyal iş çevresi kurmayı hedefler. Ayrıca

kişilerin iş yeriyle maddi manevi bağları az olması ve iş vereninin çalışanın iş eğitimine maddi manevi katkı sağlamaması sebep olarak görülmektedir (Özaydın, 2013, s.125).

3.3.2.4. Trend Teorisi

Bu teori gen işsizliğin artan durumda olan eğilimiyle ilgilenmektedir. Bu artma eğiliminin nedenini sosyal yapı sosyal çevre gibi ölçümü kolay olmayan etkenlere dayandırmaktadır. Bu konuda iki temel yaklaşım ileri sürmektedir. İlk yaklaşım iş çevresindeki tatminsizliğin daha nitelikli bir iş bulmak için kişiyi işten çıkma eğilimine sevk etmesidir. Bu durum gençlerde daha fazla görülmekte olup yetişkinlerde daha az görülmektedir. İkinci yaklaşım ise trend olan genç iş gücü arz ve talepleri arasındaki değişimler olarak açıklanmaktadır. 2. Dünya savaşından sonra yaşanan gelişmeler kadın istihdamını artırmış genç işsizlere olan talebi azaltmıştır (Gündoğar vd., 2007, s.17-18).

3.3.2.5. Sıra İşsizlik Teorisi

Bu teori iş yerindeki yaş grupları arasındaki ücret farklılıklarına dayanmaktadır. Gençlerin yaptıkları iş doğrultusunda yetişkinlerle aynı duruma geldiklerinde ve yetişkinlerin aldığı ücreti alması gerektiğinde işten çıkarılma durumudur.

3.3.3. Türkiye’de İşsizlik Sorunu

Ülkemizde işsizlik sorunu, Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen süre zarfında yaşanan süratli toplumsal ve ekonomik değişkenler ile artış göstermiştir. 1950’lerden sonraki dönemlerde artan kırdan kente göç eylemi ve kentleşme hareketiyle beraber işsizlik sorunu daha fazla büyümüştür. 1980’li ve 1990’lı yıllar, küreselleşme ve teknolojik yükselişin de etkisiyle Ülkemizde yüksek işsizlik sayıları gözlenmesine neden olmuştur. 2001 yılı krizinden sonraki süre zarfında işsizlik sorunu daha yüksek bir ivme potansiyeli kazanmıştır. Bu krizin hemen ardından, daha ekonomimiz kendini tam toparlayamadan 2008 yılı küresel krizi ortaya çıkmıştır ve neticede işgücü piyasasını olumsuz yönde etkilemiştir. Art arda yaşanmış olan bu iki kriz sonrası dönemde ekonominin genel durumunda düzelme sağlanmış olsa bile, işgücü piyasasında anlamlı yönde bir iyileşme görülmemiştir (Durak ve Kaya, 2014, s.55-73). Özellikle son yıllarda Türkiye’de işsizlik oranları artış eğilimindedir. Özetlemek Gerekirse özellikle son

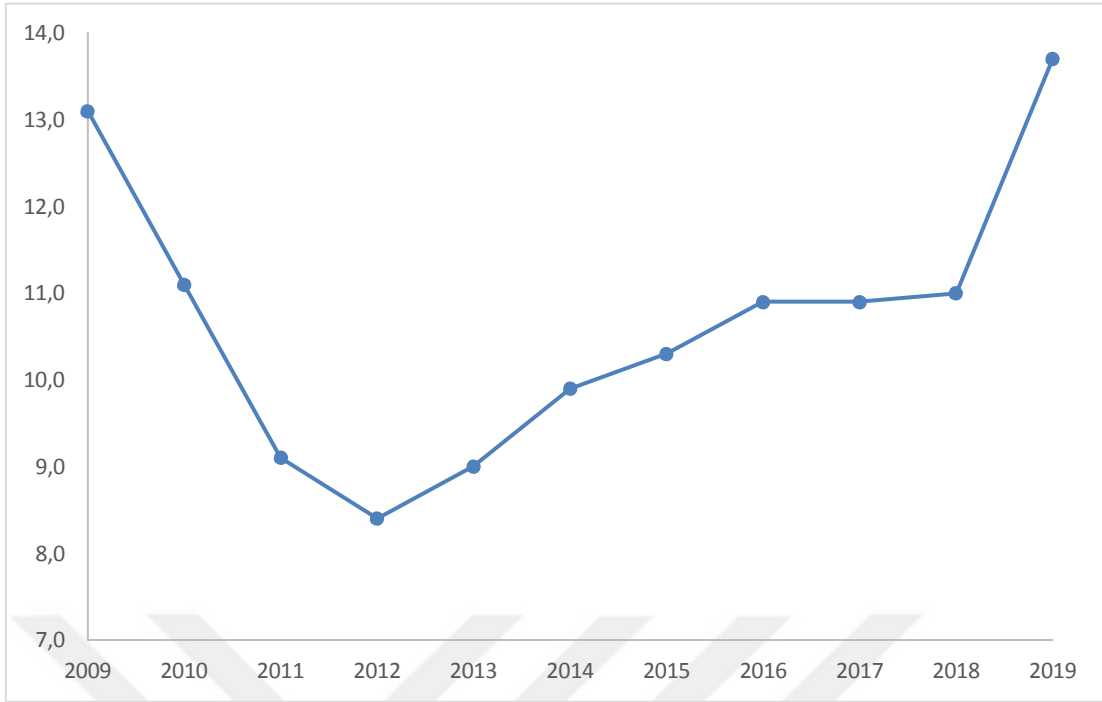
yıllarda işsizlik oranlarının artmasının nedenlerinin başında teknoloji gelmektedir. Teknoloji bilindiği gibi ikinci dünya savaşından önce bulunan buhar makinesiyle başlayıp günümüzde uzaktan kontrol aşamasına kadar gelişme göstermiştir. Ayrıca gelişen robot teknolojisi de vardır. Özellikle bulunduğumuz bölgede bir doğalgaz çevrimli santral için 1 milyar dolar harcama yapılmış son sistem teknolojiyle donatılmıştır. Bu fabrikada toplamda güvenlik memurları dahil toplamda 110- 150 arasında personel çalıştığı bilinmektedir. İskenderun Demir Çelik Fabrikasında daha önce 3500- 4000 kişi çalışırken şimdilerde bu sayı 1000'lere kadar düşmüştür. Bu görülen tablo için devletimiz çeşitli önlemler almaya çalışmaktadır. Fakat bu durum sadece Türkiye'de değil tüm dünyada benzer sonuçlar vermektedir. Tablo 2'de 2009 yılından bu yana 15 yaş ve üzeri yaş gurubunu kapsayan işsizlik oranları gösterilmiştir

Tablo 2

Türkiye'de İşsizlik Sorunu

Yıllar	İşsizlik Oranı (%)	Yıllar	İşsizlik Oranı (%)
2009	13,1	2015	10,3
2010	11,1	2016	10,9
2011	9,1	2017	10,9
2012	8,4	2018	11,0
2013	9,0	2019	13,7
2014	9,9		
Ortalama	10,1		11,4

Kaynak: TÜİK, 2020

Şekil 1. 2009 -2019 Yılları Arası İşsizlik Oranı Grafiği

Tablo 2’de verilen işsizlik oranlarının on yıllık periyot ortalamalarına bakıldığında, işsizlik yüzde değişim oranlarının artış eğilimi gösterdiği son 11 yılın işsizlik oranlarının ortalamasının %10 ile %11 aralığında olduğu açık şekilde görülebilmektedir. Aslında ülkemizde işsizlik problemi tek başına makro ekonomik politikalarla yani toplam üretim, tüketim, enflasyon, büyüme, arz, talep, işsizlik ve gelir dağılımı gibi faktörleri içine alan yöntemlerle çözümlenemeyecek kadar karmaşık bir durum sergilemiş ve önemlilik arz eder hale gelmiştir. Tabloya bakıldığında yıllara göre dağılımın dalgalı olduğu görülmemektedir. Yapısal işsizlik sorunu kavramını oluşturan nedenlerin en başında işgücüne katılım, eğitim ve piyasa yapısı istihdamın sektörel dönüşüme faydası gibi konuların yer almakta olduğu aşikardır. Ülkemizin önemli temel problemlerinden olan işsizlikle mücadele edilirken, aynı süreçte düşük işgücüne katılma oranlarını da artırmak ulaşılmak istenen hedefler arasındadır. Bu noktada yeni iş fırsatları ve istihdam oluşturma, ekonomi politikalarının en öncelikli hedefi olmalıdır (T. C. Kalkınma Bakanlığı, 2014).

3.3.3.1. Türkiye’de Eğitim Durumuna ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları

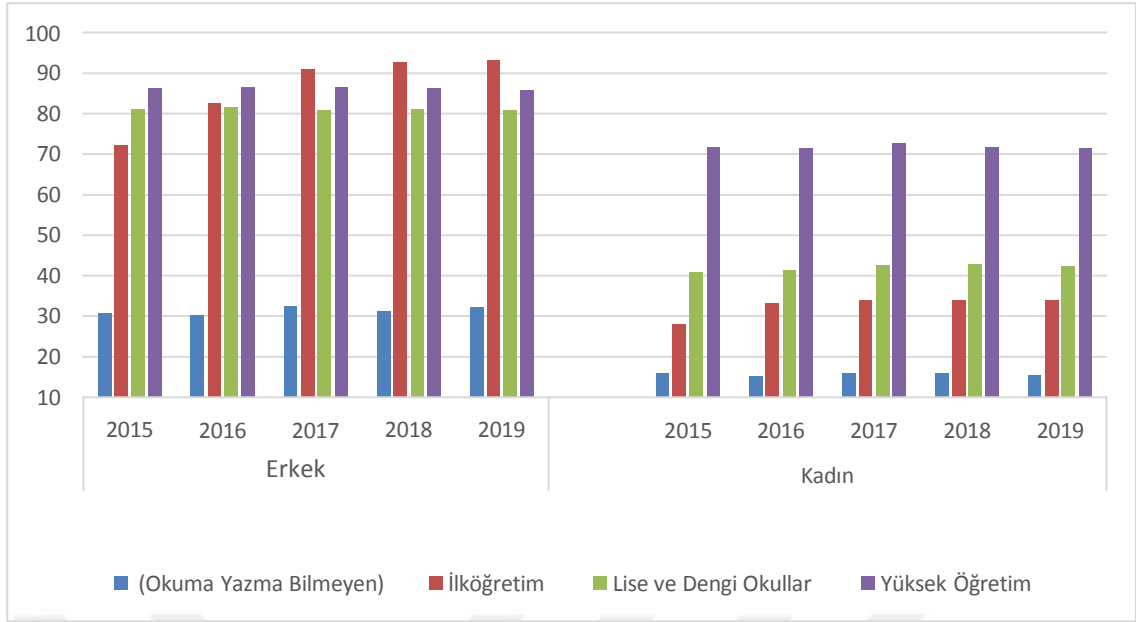
Türkiye’de işgücüne katılımı belirleyen sosyoekonomik yapı sergileyen pek çok faktörün varlığı söz konusu olmakla beraber, bu faktörlerden en mühimi kuşkusuz ki eğitim düzeyleridir. Eğitim, insani sermayeye katkıda bulunmuştur. Ekonomilerin büyümesinin yanı sıra sosyal kültürel ve siyasal kalkınma eylemini de harekete geçirmektedir. Bundan dolayı, Türkiye’nin hem şundaki kalkınma dinamiklerinden faydalanabilmesi için, hem de var olan işgücünden etkin şekilde yararlanması için eğitim ve istihdamda cinsiyet eşitliğini sağlayıcı politikalar izlemesi ve bu politikalardan yararlanması çok önemlidir. Ayrıca eğitim sisteminde cinsiyet eşitliğinin oluşturulması sosyal adalet açısından da büyük ölçüde önemli olması, bu konunun bütünleyen bir bakış açısıyla toplumsal hedef olarak da ele alınması gerekli olduğunu göstermektedir (Yenilmez ve Kılıç, 2018, s 58)

Tablo 3

Türkiye’de Eğitim Durumuna ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları

Eğitim Durumu	İş Gücüne Katılma Oranları (%)									
	Erkek					Kadın				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
(Okuma Yazma Bilmeyen)	30,9	30,4	32,4	31,4	32,1	16,1	15,2	15,9	16,1	15,4
İlköğretim	72,3	82,7	90,9	92,6	93,1	28	33,2	33,9	33,9	33,9
Lise ve Dengi Okullar	81,1	81,6	81	81,1	80,8	40,8	41,4	42,6	42,7	42,2
Yüksek Öğretim	86,2	86,4	86,5	86,1	85,8	71,6	71,3	72,7	71,6	71,5

Kaynak: TÜİK, 2020

Şekil 2. Türkiye’de Eğitim Durumuna ve Cinsiyete Göre İşgücüne Katılma Oranları

Yukarıdaki tablodaki sunulan veriler üzerinden genel bir inceleme ve değerlendirme yapılacak olursa hem kadın hem de erkek bireylerde eğitim seviyesi arttıkça işgücüne aktif katılma değerleri artmaktadır. Ancak yükseköğretim dışında kalan her eğitim düzeyinde kadınların aktif işgücüne katılma oranları, erkekler için beklenen gözlenen oranların yarısı kadar olduğu görülmektedir. Bununla beraber, eğitim düzeyi yukarı çıktıkça erkek işsizlik oranında azalma eğrisi görülürken; Türkiye’de yüksek eğitim seviyesindeki kadınların işsizlik problemi ile daha fazla karşılaştığı görülmektedir.

Aslında ülkemizde doğurganlık yüzdelerinin azalması, artmakta olan eğitim düzeyi, teknolojik gelişmeler gibi faktörler zamanla kadınların işgücü piyasasına daha fazla katılmasını sağlamış, yapılan ücret artışları da bireyin çalışma tercihinin fırsat maliyetini artırmış ve kadınları işgücü piyasasında olmaya yönlendirmiştir (Durak ve Kaya, 2014, s.95). Ancak kadın bireylerin işgücüne katılımı ve istihdamı, nitelikli işçi gerektirmeyen iş sahalarına yoğunlaşmış ve erkeklere nazaran daha düşük maliyetli ve sosyal güvenceden yoksun bir alanda şekillenmiştir (Yenilmez ve Işıklı, 2010, s.58). Özellikle diğer ülkelerde yaşanmış olan ekonomik krizler, ev hanesi bütçesine katkı sağlamak isteyen düşük eğitim düzeyindeki kadın bireylerin kayıt dışı istihdam olanaklarını artırarak onların işgücüne katılma yüzdelerinin olduğundan daha düşük olmasına neden olmaktadır.

3.3.3.2. Sosyal Destek

İş umudundan bahsediyorsak Sosyal desteği, kişilerin yaşantılarını sürdürürken karşılaçacakları kriz ve duygusal problem anında oluşan gerginlik durumlarının aşılmasında bireyler yakın çevresinden sağladığı yardımlar olarak tanımlanabilir (Çakır ve Palabıykoğlu, 1997, s17). Kişiler içine düştükleri zor durumlardan arınmak kurtulmak için kişi aile bireylerinden, arkadaşlarından fiziksel ve psikolojik destek aldıkları görölmektedir (Leavy, 1983, s.15). Çünkü alınan destek neticesinde kişiler yaşadıkları problemlerin üstesinden daha hızlı bir şekilde gelebilmektedirler. Esasen sosyal destek her kişi için önemli görölmektedir (Annak, 2005, s.7). Sosyal desteğin tanımlanması ve ölçülmesi gereken çok boyutlu bir kavram olduğu ortadadır. Hayatımızda en önemli yere sahip olan anne, baba, eşler arkadaşlar, öğretmenler ve akrabalar bireyin sosyal destek kaynakları olarak sayılmaktadır.

Sosyal destek sağlayan kaynaklarının kişilere farklı şekilde yardımlar sağladığı, bunların içinde üzerinde en fazla durulanlar maddi, duygusal ve zihinsel başlıklı destekler olduğu görölmektedir. Maddi destek, günlük planların gerçekleştirilmesi için başkaları tarafından sağlanmış eylem ve araçlardır (sürekli hasta bakmış birinin yerine birkaç günlüğüne hasta bakma, işsiz ihtiyaç sahibi birine borç para verme ya da iş imkânı sağlama gibi etkinler). Duygusal destek, bireyin, muhabbet, şefkat, itibar ve bir gruba ait olma gibi temel ihtiyaçlarını sağlamaktadır. (Arkadaşı ile anlaşmazlığa düşmüş bir öğrencinin, kendisini dinleyen anlayışla karşılayacak birine ihtiyaç duyması gibi). Zihinsel destek ise bireye kişisel ve birtakım sorunlarla ilgili olarak bilgi, nasihat verme yol gösterme gibi davranışları içermektedir. Örneğin, başarısız olmuş bir öğrenciye daha başarılı bir talebenin taktik vermesi ya da çalıştırmasıdır (Sorias, 1988, s.1035).

3.4. İş Bulma Umudu

Umut, “reelleşmesi beklenen şey; ferdin emin koşul ve vaziyetlerin alacağı şekiller veya kendisinden beklenenler mevzusundaki tavrı” olarak belirlenir (TDK, 2009: 235). Umudun en önemli özelliği, bir çıkış yolu olduğuna ve destek ile ferdin varlığında farklılıklar oluşabileceğine olan inançtır (Derebaşı, 1996, s. 3).

Umut kavramı ile alakalı teorisel çalışmaların geçmişi on üçüncü asra kadar uzanmaktadır. Teorisel açıdan ele alındığında umut kelimesine yüklenen anlamların değişiklikler gösterdiği görölmektedir. Din bilimcisi Aquinas, daha sonra Hume ve Kant

gibi düşünürler umudu, insan tabiatında var olan esas duygulardan biri olarak kabul etmektedirler (Averill, 1996, s,28). Bu görüş günümüzde bazı yazarlara göre geçerliliğini sürdürmektedir. Umut ile alakalı yapılan çalışmaların çoğunda umudun tanımı iyi olma duygusu veren ve şahsı harekete geçmek için dürtüleyen bir özellik olarak ele alınmaktadır (Akman ve Korkut, 1993, s,198).

İş umudu kavramı, kişinin hayatını büyük ölçüde etkileyen, değiştiren, yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak için arzulanan şey, iş edinme beklentisi olarak anlatılmaktadır. Bu beklentinin gerçekleşmesi için kişinin hazırlık yapması gerekmekte, gerekli eğitim ve donanım yeterliliğine sahip olması ve neticede bu eylemler neticesinde kendi arzu ve isteklerine uygun bir umut çerçevesinde gerçekleştirmesi beklenmektedir. Kısacası insan iş beklentisine girmeden önce arzuladığı işle ilgili olarak gerekli kriterleri yerine getirmekle yükümlüdür. Bu koşulları gerçekleştiren kişi arzuladığı işe girmek için umutlanabilir ve iş gerçekleştiği zaman hayatına devam etmesi için gereken sosyal ve ekonomik refah seviyesine ulaşır. Yukarda adı geçen unsurlar tamamen gerçekleştiği zaman kişi kriterlerine uygun bir iş arama beklentisi içine girmelidir. Neticede iş umudu taşıma potansiyeline ulaşmalıdır (Elbir, 2000, s.51).

Günümüzde işsizlik oranlarına bakıldığında ortada çözüm bekleyen bir işsizlik problemi olduğu anlaşılmaktadır. Bu problemin özellikle genç kitlede daha fazla olduğu ve bu kitlede ruhsal ve psikolojik sorunlar oluşturduğu ve bu durumun kişinin umutsuzluk düzeyini daha çok artırdığı kişilerin geleceğe dair umutsuzluk düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Bu umutsuzluk durumu kişinin iş bulma beklentisini negatif yönde artırdığı görülmektedir (Beck, Steer, Kovacs ve Garrison, 1985,s.561).

Özetlemek gerekirse umutsuzluk durumunda bireyin kendisine negatif nitelikler atfetmesi, gelecek beklentisiyle ilişkili olarak arzu ve isteklerinin oluşma ihtimalini negatif bir biçimde değerlendirmesine yol açmaktadır. (Abramson, Metalsky ve Alloy, 1989, s.360).

BÖLÜM IV

LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

4.1. Muhasebe Mesleği ve Eğitimi Hakkında Yapılan Çalışmalar

Felton, Buhr ve Northey (1994), Kanada’da muhasebe öğrencilerine yapılan çalışmada öğrencilerin meslek seçiminde etkili olan faktörleri analiz etmiştir. Bu faktörlerin, başlangıç aşamasında yüksek kazanç, uzun vadede mesleki prestij olduğunu belirlemiştir.

Yayla ve Cengiz (2005), muhasebe mesleğinin tercih edilmesinde etkili olan alt boyutların araştırılması çalışmasında, KTÜ İİBF’de öğrencilerine anket yapmışlardır. Araştırma sonucunda; öğrencilerin mesleki tercihlerinde muhasebe mesleğinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Muhasebe mesleğinin kazançlı olarak biliniyor olduğu görülmüştür. Ayrıca mesleki bilgi ve tecrübesinin büyük iş fırsatları yaratacağı düşüncesinin etkili olduğu görülmektedir.

Dinç (2008), Karadeniz Bölgesinde on farklı meslek yüksekokulundaki muhasebe programı öğrencilerinin muhasebe mesleği seçiminde etkili olan faktörleri belirlemeye yönelik anket çalışması sonucunda; son sınıf muhasebe programı öğrencilerinin çoğunluğunun muhasebe mesleğinde kariyer yapmayı düşündüğünü tespit etmiştir.

Özcan, Ünal ve Helhel (2009), Akdeniz Üniversitesinde bir meslek yüksekokulunun muhasebe programı öğrencilerine yapılan çalışmanın sonucunda; kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğrenim gördükleri bölümden daha çok memnun olduklarını, aldıkları eğitimin iş bulmaya katkısı olduğunu ve toplumun muhasebe mesleğine olumlu baktığını tespit etmişlerdir.

Çelenk, Atmaca ve Horasan (2010), Marmara Üniversitesi İİBF İşletme bölümünde lisans ve lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) düzeyde eğitim alan öğrencilerine yapılan anket çalışmanın sonucunda, öğrencilerin büyük bir kısmının muhasebe alanını seçmeden önce düşündükleri bir kariyer alanı varken, daha sonrasında

muhasebe mesleğine yöneldiklerini tespit etmişlerdir. Ayrıca meslek seçimini etkileyen faktörlerden birinin de iş bulma şansının yüksek olması olduğu görülmektedir.

Bozkurt, Öksüz ve Karakuş (2013), Çankırı Karatekin Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu öğrencilerine muhasebe eğitiminin nitelikleri ve meslekleri ile ilgili tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan anket çalışması sonucunda; muhasebe eğitiminin, muhasebe mesleği ile mesleki bilimler açısından öğrencileri bilgilendirmenin dışında yetersiz olduğunu tespit etmişlerdir.

Odia ve Ogiedu (2013), çalışmalarında Nijerya'da bulunan Benin, Igbinedion ve Ambrose Alli Üniversitelerindeki muhasebe öğrencilerinin mesleki kariyer seçimlerini etkileyen etmenleri incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda; muhasebe alanında iş bulma olanağının fazla görülmesi ve yüksek ücret beklentisinin, meslek seçimini etkileyen faktörler arasında yer aldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, kadın öğrencilerin meslekte kariyer beklentilerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

4.2. İşsizlik ve İş Bulma Kaygısı Hakkında Yapılan Çalışmalar

Üniversite öğrencilerinin işsizlik ve iş bulma kaygısı alanında yapılmış araştırmalar mevcuttur. Yapılan araştırmalardan bazıları aşağıdaki gibi sıralanabilir;

Endler, Kantor ve Parker (1994), 272 üniversite son sınıf öğrencisine yapılan kaygı ve başarı ilişkisi çalışmasında cinsiyet yönünde kişilerin kaygı düzeyleri arasında herhangi bir farklılık bulamamıştır. Kişinin kaygı ile savaşıması için kendi işine odaklanmaları durumunda başarılı olacakları belirtilmiştir.

Bozkurt (2004) tarafından yapılan araştırmada İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesinin değişik bölümlerinde okuyan 363 öğrenciye uygulanan anket çalışmasında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha az iş bulma kaygısı yaşadığı, aile gelir düzeyinin iş bulma kaygılarını değiştirmediği yönünde sonuçlar bulunmuştur.

Kaya ve Varol (2004) tarafından Ondokuz Mayıs Üniversitesinde 518 ilahiyat öğrencisine yapılan araştırmada anket yöntemi kullanılmış olup kaygı çeşitleri ve kaygı seviyelerine etki eden alt boyutları incelenmiştir. Tüm kişisel bilgilerin incelendiği çalışmada sınıf ve başarı durumu dışındaki tüm etmenlere göre farklılık olduğu görülmüştür.

Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından yapılan araştırmada Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi'nde öğrenim gören 246 kadın 195 erkek öğrenciye mezuniyet sonrası kaygı ve kaygıya neden olan alt boyutları incelenmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin eğitim aldığı bölüm ile kaygı düzeyi arasında yüksek bir ilişki olduğu görülmüştür.

Dursun ve Aytaç'ın (2009) durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini tespit ederek; iş bulma ümidi, iş önceliği ve iş deneyimi ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla üniversiteden mezun olma aşamasında olan farklı fakülte ve meslek yüksek okullarından 315 öğrenci ile yapıları çalışmada; öğrencilerin, iş ümidi ve iş önceliği kaygı çeşitleri, kaygı düzeyleri arasında; iş tecrübesi ile sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Kıcır (2010) tarafından yapılan çalışmada fakülte öğrencilerinin yaşadığı iş bulma kaygısı ve bu kaygıya neden olan çeşitli değişkenlerle olan ilişkisi araştırılmıştır. 285 mezun durumda olan öğrenciye yapılan anket çalışması sonuçlarına göre depresyon stres düzeyi arttıkça öğrencide kaygı ve iş bulma kaygılarının arttığını göstermiştir. Dışarıdan kontrol edilen sürekli gözlem altında olan çevrenin üzerinde beklenti puanı yüksek olan öğrencilerin daha fazla işsizlik kaygısı, iş bulma kaygısı yaşadığı görülmüştür.

Yılmaz, Dursun, Güngör Güzeller ve Pektaş (2014) tarafından Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar Meslek Yüksekokulu'nda öğrenimini sürdüren öğrencilerin kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla, öğrencilerin çeşitli demografik özellikleri açısından anlamlı farklılıklar olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan araştırmada ankete katılan öğrencilerin kaygı seviyelerinde; cinsiyet, ailelerinin gelir düzeyi ve fakültede aldıkları eğitimden memnuniyetlerine göre sorular sorulmuş analiz sonucunda bu değişkenler arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Rathnayake ve Ekanayaka (2016) tarafından Sri Lanka'da hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılmış olan araştırmada kaygı ve stres arasında ilişki analiz edilmiştir. Buna göre; kişide depresyon, kaygı ve stres arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur.

Özdiñ ve Çamur (2018) "Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Mesleki Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi" isimli çalışmalarında son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeylerinin diğer sınıflara göre daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.3. İş Bulma Umudu Hakkında Yapılan Çalışmalar

Üstün ve Dedekoç (2014) tarafından yapılmış olan çalışmada iş umudunun cinsiyet değişkenine göre işsizlik durumu karşısında sergilenen psikolojinin önem arzeden bir faktör olduğu ifade edilmektedir. Araştırmanın sonucuna göre, cinsiyet bazında düşünüldüğünde üniversite eğitimi devam eden erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre iş bulma umut düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Rand ve Cheavens (2009) tarafından yapılan çalışmada, kişinin umut düzeyi ne kadar yüksek olursa o bireyin sağlıklı ve psikolojik açıdan daha iyi olacağı, kişilerarası ilişkisinin iyi olacağı, bunda iş bulmayı kolaylaştıracağı tespit edilmiştir.

Tarhan ve Bacanlı (2016) tarafından yapılmış olan üniversite öğrencilerine uygulanmış çalışmada; umudun öğrenciler için geleceğe dönük pozitif beklentiler içerdiği, kişinin hayatını olumlu etkilediği, umut etmenin pasifize olmak olmadığı, hedeflere ulaşmanın çabasız olmayacağı konusunda tespitlerde bulunmuştur.

4.4. Öğrencilerin Muhasebe Derslerine/Mesleğine Yönelik Tutumu ile ilgili Yapılan Çalışmalar

Reed ve Kratchman (1989)'ın çalışmalarına göre, lisans mezunu muhasebe öğrencilerinin mesleğe karşı olumsuz tutum seviyelerinin meslek hayatının ilk yıllarından itibaren değiştiği ve pozitif döndüğü tespit edilmiştir.

Marriott ve Marriott (2003) tarafından İngiltere'deki önlisans muhasebe öğrencilerinin muhasebe tutumunu ölçmeye yönelik yapılan çalışmada, öğrencilik hayatında mesleğe bakışlarının olumsuz olduğu fakat mesleğe başladıktan sonra bu durumun olumluya döndüğü tespit edilmiştir.

Byrne ve Willis (2005), İrlanda'da muhasebe eğitimi alan öğrencilerin mesleki tutumlarının tespit etmeye yönelik yaptıkları çalışmada, öğrencilerin muhasebeyi sıkıcı kuralları olan bir meslek olarak algıladıkları tespit edilmiştir.

Kaya (2007) ilk defa muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe derslerine olan tutumuna yönelik yaptığı çalışmasında ilk dönemlerde muhasebeye karşı pozitif bir

tutum sergileyen öğrencilerin okulun sonlarına doğru bu tutumlarının azaldığını tespit etmiştir.

Danziger ve Eden (2006) İsrail’de muhasebe öğrencilerinin muhasebe mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada, tutumun ilk başlarda negatif seviyelerde olduğu ama staj aşamasında tutumlarının pozitif düzeyde döndüğü belirlenmiştir.

Cheng (2007) muhasebe öğrencilerine yaptığı çalışmada üniversite döneminde iletişim ve kişisel yeterliliklerini artırmayı başaran, stajlarını doğru yapan öğrencilerin, iş bulmada sıkıntı yaşamadıklarını, tutumlarının pozitif düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

Özdemir (2014) Muhasebe bölümü öğrencilerine yaptığı ve muhasebe tutumunu kötü etkileyen faktörleri tespit etmeye yönelik yaptığı çalışmada temel bilgi seviyesinin yetersiz olması, ders işleme tarzının yanlış olması, muhasebe uygulamalarının yetersizliği gibi sonuçlar tespit edilmiştir.

Küçüktüfekçi ve Kılı (2016), OKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin Genel Muhasebe dersine olan tutumlarının incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada, ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri, yaş grupları, mezun oldukları lise ve öğrenim gördükleri bölüm açısından Genel Muhasebe dersine olan tutumlarında farklılıklar olduğu görülmüştür.

BÖLÜM V

ÖRNEK UYGULAMA

5.1. Araştırma Metodolojisi

Bu araştırma önlisans Muhasebe ve Vergi uygulamaları bölümü öğrencileri üzerinde uygulanmış olup bu öğrencilerin muhasebe dersine karşı olan tutumları ve iş bulma kaygıları aralarındaki ilişkilerin tespitini içermektedir.

5.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni 2018-2019 eğitim öğretim yılında OKÜ ve İSTE merkez Meslek Yüksek Okulları içinde yer alan önlisans Muhasebe ve Vergi uygulamaları bölümüne kayıtlı olan 248 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 105 tanesi İSTE, 143 tanesi OKÜ öğrencisidir. Kayıtlı öğrencilerden bir kısmı okulu bırakmış veya uzatmış geri kalan kısmı ise aktif öğrencilerdir. Araştırmanın örnekleme yöntemi ile Muhasebe ve Vergi uygulamaları programı öğrencileri arasından toplamda 189 öğrenciden oluşturmaktadır. Anket uygulanan 189 öğrenciden 98'i Osmaniye Meslek Yüksek Okulu Öğrencisi 91'i İskenderun Meslek Yüksekokulu öğrencisidir. Bu çalışmada örneklemin ana kütleye oranı %77'dir.

5.1.2. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için birincil kaynaktan veri toplamada sık kullanılan anket yöntemi kullanılmıştır. Üç bölümden oluşan anket formunun birinci bölümü demografik bilgilere ilişkin sorulardan, ikinci bölümü öğrencilerin muhasebe derslerine karşı tutumlarının tespit edilmesi amacıyla geliştirilen Tutum Ölçeği ve üçüncü bölümü ise İş Bulma Kaygısı ölçeğinden oluşmaktadır. Toplanan veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences-Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı) istatistik programı ile analiz edilmiştir.

5.1.2.1. İş Bulma Kaygısı Ölçeği

Bu ölçek Demir (2016)'in geliştirdiği ve uyguladığı tutum ölçeğinden derlenerek hazırlanmıştır. İş bulma kaygısı anketi beş kademeli olan Likert bir ölçektir. Ölçekte yer alan maddelerin yanıtları “1= Kesinlikle Katılmıyorum”, “2= Katılmıyorum”, “3= Kararsızım”, “4= Katılıyorum” ve “5= Tamamen Katılıyorum” şeklinde sıralanmaktadır. Kullandığımız ölçekte beş farklı alt boyut çatısı bulunmaktadır. Bu alt boyutlar istihdam yetersizliği, çaresizlik, ayrımcılık deneyimsizlik ve kişisel yeterlilik kavramlarını ölçmektedir. Bu nedenle ölçekteki maddelerin cevap puanları bir ile beş arasında değişim göstermektedir. Cevap puanı 5 puana yaklaştıkça anketi dolduran öğrencinin ilgili maddeye katılma düzeyinin yüksek, aksine cevap puanı 1 puana yaklaştıkça öğrencinin ilgili maddeye katılma düzeyinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu anket ölçeği **kaygı gibi olumsuz bir durumu** ölçtüğünden ölçekte yer alan olumlu ifadeler puanlama esnasında **ters yorumlanacaktır**.

Birinci alt boyut altında toplanan sorular incelendiğinde öğrencilerin mezuniyet sonrasında oluşmuş olan istihdam azlığından etkilendikleri bu durumdan kaygılandıkları görülmektedir. Bu sebeple birinci alt boyuta “istihdam yetersizliği” adı uygun görülmüştür. İkinci alt boyut altında toplanan sorulara bakıldığında öğrencilerin işe girişlerde liyakatin değil kayırmacılığın (torpil) önde gelen şartlar arasında tutulmasından yakındığı anlaşılmaktadır. Bu sebeple ikinci alt boyuta “çaresizlik” adı uygun görülmüştür. Üçüncü alt boyut altında toplanan maddeler incelendiğinde öğrencilerin istedikleri işi bulamama endişesi taşıdıklarını göstermektedir. Bu sebeple üçüncü faktöre “ayrımcılık” adı verilmesi uygun görülmektedir. Dördüncü alt boyut soruları incelendiğinde öğrencilerin eğitim hayatları boyunca aldıkları eğitimin çoğunun teori olması ve pratik uygulama eğitiminin daha kısa olmasından yakınmaktadır. Bu sebeple dördüncü alt boyuta “deneyimsizlik” adı uygun görülmüştür. Beşinci alt boyut altındaki maddeler incelendiğinde öğrencilerin eğitim hayatlarında elde ettikleri teorik ve pratik bilgiler ile kendi iş hayatlarını kuracak yetkinliğe sahip olduklarını düşüncesi hâkim olmaktadır. Bu nedenle bu alt boyuta “kişisel yeterlilik” adı uygun görülmüştür (Demir, 2016, s.69-72).

Tablo 4

İş Bulma Kaygısı Ölçeğinin Alt Boyutları ve Alt Boyut Maddeleri

Alt Boyut Numaraları	Alt Boyutlar	Alt Boyutlara Etki Eden Madde Sayısı	Alt Boyutlara Ait Anket Soru Numaraları		
1.Altboyut	İstihdam Yetersizliği	8 Madde	1	4	7
			2	5	8
			3	6	
2.Altboyut	Çaresizlik (Torpil, Hısmıcılık, Kayırma)	4 Madde	9	10	11
			12		
3.Altboyut	Ayrımcılık	3 Madde	13	14	15
4.Altboyut	Deneyimsizlik	3 Madde	16	17	18
5.Altboyut	Kişisel Yeterlilik	3 Madde	19	20	21

Tablo 4’te iş bulma kaygısı ölçeğine ait alt boyutlar ve etki eden faktörlerin tezin ek bölümünde bulunan iş bulma kaygısı anketi sorularında mevcut olan soru numaraları verilmiştir. Ayrıca tabloda alt boyutlara etki eden madde sayıları da verilmiştir

5.1.2.2. Muhasebe Dersi Tutum Ölçeği

Bu Ölçek Yetim (2006)'in geliştirdiği ve uyguladığı tutum ölçeğinden derlenerek hazırlanmıştır. Muhasebe dersi Tutum Anketi formunda muhasebe dersi alan ön lisans öğrencilerinin bu derse yönelik tutumlarının tespitine yönelik 58 adet farklı tutum sorusu bulunmaktadır. Anket soruların karşısına “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Fikrim Yok, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum” biçiminde derecelendirilmiş beşli Likert Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan ölçekte ters yorumlanacak bir durum bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılmış olan ön lisans öğrencilerinin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının tespit etmek amacıyla belirlenmiş olan bu alt boyutlar mesleki deneyimler ve yapılan gözlemler sonuçları ve literatürde yer alan benzer çalışmalardan esinlenilerek tespit edilmiştir. Toplanmış olan verilerin faktör analizi için uygunluğunun testi için yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) analizinde belirlenen alt boyutların geçerliliğinin 0,967 olduğu görülmüştür. Minimum olması gereken değerin 0,5 olması, alt boyutların geçerlilik durumlarının yeterli olduğunu göstermektedir. Bu durum, araştırma verilerimizin faktör analizi için uygun bir veri seti olduğunu göstermektedir. Yapılacak faktör analizinden anlamlı grupların çıkabileceğini açıklamaktadır. Araştırmada kullanılan faktör analizinde Varimaks rotasyonlu asal bileşen faktör analizi uygulanmıştır. Tüm etkenlerin içinde bulunduğu birinci faktör analizinde, öğrencilerin muhasebe dersine yönelik göstermiş oldukları tutumları 8 temel faktörde toplanmıştır. Bu 8 temel faktörün toplam açıklayıcılık düzeyinin, %55 olduğu görülmektedir. Ardından 8 temel faktör içinde yer almayan 16 etken tespit edilerek çıkarılmış ve faktör analizi yenilenmiştir. Yapılan ikinci faktör analizinde tutumlar 5 temel faktörde toplanmıştır. Bu 5 faktörün toplam açıklayıcılık düzeyi %51 olduğu görülmektedir. Yine yapılan incelemede 5 temel faktör içinde yer almayan iki etken daha tespit edilerek çıkarılmış ve yapılan faktör analizi yenilenmiştir. Yapılan üçüncü ve son faktör analizinde tutumlar yine 5 temel faktörde toplanmıştır. Bu 5 faktörün toplam açıklayıcılık düzeyi %52 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Yapılan son incelemede 5 temel faktör dışında kalan bir etken tespit edilmemiştir. Kısacası ölçek 58 etkenden toplamda 18 etken çıkarılarak toplamda 40 etken üzerinden Tablo 5 de görüldüğü gibi, uygulanan faktör analizi sonucunda 5 temel faktör oluşturulmuştur. Bu faktörler “Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya”, “İstek ve Arzu”, “Gereklilik”, “İsteksizlik” ve “Amaçsızlık” olarak adlandırılmıştır (Özdemir ve Ertuğrul, 2014, s.208).

Tablo 5

Muhasebe Derslerine Yönelik Tutum Ölçeğinin Alt Boyut Maddeleri

Alt Boyut Numaraları	Alt Boyutlar	Alt Boyutlara Etki Eden Madde Sayısı	Alt Boyutlara Ait Anket Soru Numaraları		
1. Altboyut	Gereksiz, Sıkıcı Angarya	14 Madde	29	39	49
			31	41	51
			33	43	52
			35	45	54
			37	47	
2. Altboyut	İstekli ve Arzulu	12 Madde	1	16	36
			9	18	38
			12	26	50
			14	30	55
3. Altboyut	Gereklilik	6 Madde	10	44	48
			34	46	57
4. Altboyut	İsteksizlik	5 Madde	4	19	25
			8	23	
5. Altboyut	Amaçsızlık	3 Madde	15	17	21

Tablo 5’te muhasebe tutum ölçeğine ait alt boyutlar ve etki eden faktörlerin tezin ek bölümünde bulunan muhasebe tutum anketi sorularında mevcut olan soru numaraları verilmiştir. Ayrıca tabloda alt boyutlara etki eden madde sayıları da verilmiştir.

5.1.3 Araştırmanın Hipotezleri

Bu araştırma kapsamında ana problem iş bulma kaygısının muhasebe ders tutumunu etkileyip etkilemediği, iş bulma kaygısı ile muhasebe dersi tutumu arasında bir ilişkinin varlığının söz konusu olup olmadığına ilişkin cevaplar aranmaktadır.

Araştırmadaki alt problemler ise aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

H₁: İş bulma kaygısı yaşa göre anlamlı olarak değişmektedir.

H₂: İş bulma kaygısı cinsiyete göre anlamlı olarak değişmektedir.

H₃: Farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin iş bulma kaygısı alt boyutları kendi aralarında değişkenlik göstermektedir.

H₄: Program türü iş bulma kaygısı alt boyutlarına etki etmektedir.

H₅: Gelir durumu iş bulma kaygısı alt boyutlarına etki etmektedir.

H₆: Muhasebe dersine yönelik tutum yaşa göre anlamlı olarak değişmektedir.

H₇: Muhasebe dersine yönelik tutum cinsiyete göre anlamlı olarak değişmektedir.

H₈: Farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin Muhasebe Dersi Tutumu alt boyutları kendi aralarında değişkenlik göstermektedir.

H₉: Gelir durumu hangi muhasebe dersi tutumu alt boyutlarına etki etmektedir.

H₁₀: Muhasebe dersine yönelik tutum öğretim türüne göre anlamlı olarak değişmektedir.

H₁₁: İş bulma kaygısı alt boyutları ile muhasebe dersi tutumu alt boyutları arasında bir ilişki vardır.

5.2. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Bu bölümde anket verilerinin analizi ve değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilecektir.

5.2.1. Güvenilirlik Analizi

Verilerin analiz edilmesi aşamasında ilk aşama geçerlik ve güvenilirlik testlerinin yapılmasıdır. Klasik ölçüm kuramcılarının güvenilirliği; araştırmaya uygun olarak yapılan test veya ölçek sonuçlarının kavramsal yapıyı kavrama ilişkisi ne kadar doğru olarak ortaya çıkardığını, ölçüm sonuçları farklı olan araştırmalarda

uygulandığında benzer sonucu vermesidir derken Modern ölçüm kuramcıları ise güvenilirliği örneklemden bağımsız olarak maddeye verilen “yanıtın fonksiyonudur” dediği görülmektedir. Güvenirlilik testlerinde kullanılan alfa katsayı ise maddelerin birbiriyle tutarlı olup olmadığını ve maddelerin istenilen değişkeni ne kadar ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Çakmur, 2012, s.340)

Geçerlik ve Güvenirlilik testi daha önceden yapılmış olan İş Bulma Kaygısı ve Muhasebe Dersi tutum ölçeği bu araştırmanın örneklemini olan 189 öğrenci katılımcı için uygun olup olmadığı SPSS 25 Programından yararlanılarak analiz edilmiştir.

Tablo 6

Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlilikleri

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Muhasebe Dersi Tutum	40	,699
İş Bulma Kaygısı	21	,780

Tablo 6’da araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenirlilikleri gösterilmiştir. Bir ölçeğin güvenirlilik ve geçerliliği ise o ölçeğin ölçmek istediği değişkeni ne derece ölçtüğüne ilişkindir olarak açıklanmaktadır. Tablo incelendiğinde yapılan analiz sonucunda güvenirlilik katsayısı (tüm alt boyutlar dahil) değeri ($>.60$) bulunarak bilimsel bir araştırma için güvenilir düzeyde” (Kalaycı, 2008, s.405) olduğu görülmüştür.

5.2.2. Normallik Testi

Aşağıdaki tabloda tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Araştırmanın bu aşamasında bu tür istatistikler çalışmanın derlenmesi düzenlenmesi amacıyla özet tablolar oluşturmak amacıyla ve bir sonraki aşamalarda kullanılacak testler için duru bir bakış açısı sağlamaktadır. Örneğin, bu verilere bakarak verilerin normal dağılıp dağılmadığı hakkında bir fikre sahip olunmaktadır (Boyacıoğlu ve Güneri, 2006, s.35).

Tablo 7

Çalışmada Kullanılan Ölçekler ve Alt Boyutları ile İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Gözlem Sayısı	Ortalama	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Muhasebe Dersine Yönelik Tutum	189	2,7302	,35683	,453	1,281
Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya	189	2,6141	,90865	-,017	-,811
İstekli ve Arzulu	189	2,8258	,91855	,192	-,510
Gereklilik	189	3,4603	,72059	-,535	,194
İsteksizlik	189	2,5566	,84804	,207	-,108
Amaçsızlık	189	2,1940	,90962	,377	-,568
İş Bulma Kaygısı	189	3,0418	,50758	,722	,961
İstihdam Yetersizliği	189	3,6620	,88639	-,527	-,165
Çaresizlik	189	3,4907	,99713	-,393	-,640
Ayrımcılık	189	2,5926	,92339	,534	,196
Deneyimsizlik	189	2,7760	,83992	,233	-,304
Kişisel Yeterlilik	189	2,6878	1,04204	,543	-,199

Tablo 7’de çalışmada kullanılan ölçekler ve alt boyutları ile ilgili tanımlayıcı istatistiklerine yer verilmiştir. İş Bulma Kaygısı alt ölçeklerinden istihdam yetersizliğinin ortalaması (3,6620) en yüksek iken, muhasebe dersine yönelik tutum alt ölçeklerinden amaçsızlığın ortalaması (2,1940) ise en düşüktür. George ve Mallery (2010) göre; “Çarpıklık ve basıklık değerleri +2,0 ile -2,0 arasında” ve Tabachnick ve Fidell (2013) göre; “+1,5 ile -1,5 arasında olursa ölçeğin normal dağıldığını ve parametrik testlerin daha geçerli ve güvenilir sonuçlar vereceğini belirtmişlerdir”. Araştırmada kullanılan ölçeklerin basıklık ve çarpıklık değerleri +2,0 ile -2,0 veya “+1,5 ile -1,5 arasında olduğu için grupların normal dağıldığı görülmüştür. Bu bağlamda parametrik testler olan Independent Sample T, One Way Anova ve Tukey testleri ile korelasyon ve regresyon testleri uygulanmıştır.

5.2.3. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Tablo 8’de uygulamayla ilişkilendirilmiş katılımcılara ait bazı değişkenlerin tekrarlanma ve dağılım yüzdeleri verilmiştir.

Tablo 8

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Yaş	Frekans	Yüzde
18 yaş ve altı	4	2,1
19-21	96	50,8
22-24	66	34,9
25-27	15	7,9
27 yaş ve üzeri	8	4,3
Cinsiyet		
Kadın	91	48,1
Erkek	98	51,9
Üniversite		
OKÜ	98	51,9
İSTE	91	48,1
Eğitim Türü		
1.Öğretim	121	64,0
2.Öğretim	68	36,0
Aile Geliri		
2500 TL ve altı	106	56,08
2501-3500 TL	56	29,63
3501-4500 TL	16	8,47
4501-5500 TL	7	3,70
5501 TL ve üstü	4	2,12
TOPLAM	189	100,0

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların yaklaşık %93,6'sının 19-27 yaş aralığında olduğu, cinsiyet oranlarının kadınlarda %48,1 erkeklerde %51,9 olduğu görülürken üniversiteler arasındaki oranların OKÜ'de %51,9 İSTE'de %48,1 olduğu görülmektedir. Program türü bazında bakıldığında ise birinci öğretim okuyan öğrencilerin sayısının ise toplam katılımcılara oranının yaklaşık 3/2 olduğu görülmektedir.

5.2.4.İş Bulma Kaygısı Ölçeğine Ait Bulgular ve Yorumları

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programında okuyan öğrencilerin İş Bulma Kaygıları, Muhasebe Dersi Tutum düzeyleri arasındaki ilişki incelenerek bu ilişkinin hangi tür değişkenler açısından anlamlı olarak farklılaştığına dair bulgular tartışılmıştır.

Tablo 9

Yaş Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin One Way Anova ve Tukey Testi Sonuçları ve Yorumları

İş Bulma Kaygısı Alt Boyutları	Gruplar (Yaş)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
İstihdam Yetersizliği	18 yaş ve altı	4	3,8125	1,21835	,451	,772
	19-21	96	3,7122	,88576		
	22-24	66	3,6193	,85272		
	25-27	15	3,6750	,83023		
	27 yaş ve üstü	8	3,3125	1,21743		
	18 yaş ve altı	4	2,8125	1,54616	,531	,713
Çaresizlik	19-21	96	3,4844	1,03734		
	22-24	66	3,5227	,84663		
	25-27	15	3,4833	1,14356		
	27 yaş ve üstü	8	3,6563	1,22429		
Ayrımcılık	18 yaş ve altı	4	2,9167	1,77169	,338	,852
	19-21	96	2,6146	,98685		
	22-24	66	2,5859	,78241		
	25-27	15	2,3778	,97482		
	27 yaş ve üstü	8	2,6250	,76506		
Deneyimsizlik	18 yaş ve altı	4	3,4167	,83333	1,935	,106
	19-21	96	2,8750	,84777		
	22-24	66	2,6414	,81295		
	25-27	15	2,8000	,87105		
	27 yaş ve üstü	8	2,3333	,69007		
	18 yaş ve altı	4	3,7500	1,44978	1,561	,187
Kişisel Yeterlilik	19-21	96	2,7639	1,10068		
	22-24	66	2,5354	,92428		
	25-27	15	2,6222	,66508		
	27 yaş ve üstü	8	2,6250	1,43026		

p<.05*

One Way Anova testi 3 ya da daha fazla grup arasında bağımsız değişkenlerin kendi aralarında nasıl etkileşime girdiklerini ve bu etkileşimlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Türkçede kullanılan adı ise tek faktörlü varyans analizidir. Varyans analizlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir P değeri bulunursa yani $P < 0,05$ ise farkın kaynağının belirlenmesi için Post-Hoc Testler adı verilen Çoklu Karşılaştırma Testleri kullanılır. Bu araştırmaya en uygun Post-Hoc test ise Tukey testi olduğu görülmüştür (Büyüköztürk, 2004, s.48). Bu araştırmada yaş gruplarını çeşitli alt boyutlarda analiz etmek için kullanılmıştır.

Tablo 9 incelendiğinde yapılan One Way Anova Testi analizinde iş bulma kaygısı tüm alt boyutlarında yaş değişkeni için $p>,05$ olduğundan ortalamalar arasında anlamlı farklılık yoktur.

Buna göre “ H_1 : İş bulma kaygısı yaşa göre anlamlı olarak değişmektedir” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 10

Cinsiyet Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Sample T Testi Sonuçları ve Yorumu

İş Bulma Kaygısı Alt Boyutlar	Gruplar (Cinsiyet)	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
İstihdam Yetersizliği	Kadın	91	3,7060	,85582	,657	,512
	Erkek	98	3,6212	,91636		
Çaresizlik	Kadın	91	3,4918	1,04513	,013	,989
	Erkek	98	3,4898	,95580		
Ayrımcılık	Kadın	91	2,6850	,97165	1,328	,186
	Erkek	98	2,5068	,87242		
Deneyimsizlik	Kadın	91	2,8132	,86240	,585	,559
	Erkek	98	2,7415	,82143		
Kişisel Yeterlilik	Kadın	91	2,6374	1,08372	-,641	,523
	Erkek	98	2,7347	1,00509		

$p<,05^*$

Tablo 10’da araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre iş bulma kaygısı alt boyut ortalamaları karşılaştırılmıştır. T-testi sonuçlarına bakıldığında tüm alt boyutlarda ($p>,05$) olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Başka bir ifade ile örneklemdaki öğrencilerinin cinsiyetlerine göre iş bulma kaygıları değişmemektedir.

Bu durumda “ H_2 : İş bulma kaygısı cinsiyete göre anlamlı olarak değişmektedir.” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 11

Üniversitelerine Göre Öğrencilerin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Sample T Testi Sonuçları ve Yorumları

İş Bulma Kaygısı Alt Boyutlar	Gruplar (Üniversite)	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
İstihdam Yetersizliği	OKÜ	98	3,7768	,83559	1,859	,065
	İSTE	91	3,5385	,92678		
Çaresizlik	OKÜ	98	3,6429	,99677	2,199	,029*
	İSTE	91	3,3269	,97660		
Ayrımcılık	OKÜ	98	2,6361	,84962	,671	,503
	İSTE	91	2,5458	,99940		
Deneyimsizlik	OKÜ	98	2,7721	,81030	-,066	,947
	İSTE	91	2,7802	,87520		
Kişisel Yeterlilik	OKÜ	98	2,5884	1,02969	-1,064	,174
	İSTE	91	2,7949	1,05030		

$p < .05^*$

Tablo 11’de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin üniversitelerine göre iş bulma kaygısı alt boyut ortalamaları karşılaştırılmıştır. T-testi sonuçlarına bakıldığında çaresizlik alt boyut ortalamaları $p < .05$ olduğu için anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Gruplar incelendiğinde OKÜ’de öğrenim gören öğrencilerin çaresizlik ortalamalarının İSTE’de öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Buna göre “H₃: Farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin iş bulma kaygısı alt boyutları kendi aralarında değişkenlik göstermektedir.” Hipotezi çaresizlik alt boyutunda kabul edilirken diğer alt boyutlar için reddedilmiştir.

Tablo 12

Öğretim Türü Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Sample T Testi Sonuçları ve Yorumları

İş Bulma Kaygısı Alt Boyutlar	Gruplar (ÖğretimTürü)	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
İstihdam Yetersizliği	1.Öğretim	121	3,6012	,88643	-	,209
	2.Öğretim	68	3,7702	,88246	1,260	
Çaresizlik	1.Öğretim	121	3,3223	1,00646	-	,002
	2.Öğretim	68	3,7904	,91281	3,171	*
Ayrımcılık	1.Öğretim	121	2,5014	,93702	-	,070
	2.Öğretim	68	2,7549	,88214	1,823	
Deneyimsizlik	1.Öğretim	121	2,8072	,86147	,679	,498
	2.Öğretim	68	2,7206	,80341		
Kişisel Yeterlilik	1.Öğretim	121	2,7245	1,02350	,645	,520
	2.Öğretim	68	2,6225	1,07882		

$p < .05^*$

Tablo 12’de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin öğrenim türlerine göre iş bulma kaygısı alt boyut ortalamaları karşılaştırılmıştır. T-testi sonuçlarına bakıldığında çaresizlik alt boyut ortalamaları $p < .05$ olduğu için anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Gruplar incelendiğinde 2. Öğretim okuyan öğrencilerin çaresizlik ortalamalarının 1. Öğretim okuyan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Buna göre “H₄: Program türü iş bulma kaygısı alt boyutlarına etki etmektedir.” Hipotezi çaresizlik alt boyutunda kabul edilirken diğer alt boyutlar için reddedilmiştir.

Tablo 13

Aile Geliri Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin One Way Anova ve Tukey HSD Testi Sonuçları ve Yorumları

İş Bulma Kaygısı Alt Boyutları	Gruplar (Yaş)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
İstihdam Yetersizliği	2500 TL ve altı	106	3,6568	,90222	1,190	,31 ⁷
	2501-3500 TL	56	3,7835	,79218		
	3501-4500 TL	16	3,5313	,99425		
	4501-5500 TL	7	3,5179	,99590		
	5501 TL ve üstü	4	2,8750	1,03582		
Çaresizlik	2500 TL ve altı	106	3,4623	,99749	,522	,720
	2501-3500 TL	56	3,5848	1,00145		
	3501-4500 TL	16	3,3281	,99465		
	4501-5500 TL	7	3,2857	1,23684		
	5501 TL ve üstü	4	3,9375	,62500		
Ayrımcılık	2500 TL ve altı	106	2,6918	,91513	1,075	,370
	2501-3500 TL	56	2,4226	,83483		
	3501-4500 TL	16	2,7083	1,15390		
	4501-5500 TL	7	2,3810	1,29713		
	5501 TL ve üstü	4	2,2500	,31914		
Deneyimsizlik	2500 TL ve altı	106	2,7736	,85269	,388	,817
	2501-3500 TL	56	2,8393	,88075		
	3501-4500 TL	16	2,7083	,71880		
	4501-5500 TL	7	2,7143	,84828		
	5501 TL ve üstü	4	2,3333	,38490		
Kişisel Yeterlilik	2500 TL ve altı	106	2,6195	1,00732	3,709	,006*
	2501-3500 TL	56	2,5417	,98589		
	3501-4500 TL	16	3,2292	,91667		
	4501-5500 TL	7	2,8095	1,48894		
	5501 TL ve üstü	4	4,1667	1,00000		

p<.05*

Tablo 13 incelendiğinde yapılan One Way Anova ve Tukey HSD testi analizinde kişisel yeterlilik alt boyutunda p<.05 olduğu için ortalamalar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Gruplara bakıldığında ise 5501 TL ve üstü aile geliri olan üniversite öğrencilerinin kişisel yeterlilik alt boyut ortalamalarının 2500 TL ve altı ile

2501-3500 TL arasında aile geliri olan üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bu bilgilere göre “H₅: Gelir durumu iş bulma kaygısı alt boyutlarına etki etmektedir.” hipotezi kişisel yeterlilik alt boyutunda kabul edilirken diğer alt boyutlar için reddedilmektedir.

5.3.1. Muhasebe Dersi Tutum Ölçeğine Ait Bulguların Sonuçları ve Yorumları

Tablo 14’te öğrencilerin yaş değişkeni açısından muhasebe dersine yönelik tutumlarına ilişkin yapılan Anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 14

Yaş Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin One Way Anova ve Tukey Testi Sonuçları ve Yorumları

Tutum Alt Boyutları	Gruplar (Yaş)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya	18 yaş ve altı	4	2,4821	,86381	1,891	,114
	19-21	96	2,4970	,86717		
	22-24	66	2,8463	,95003		
	25-27	15	2,5810	1,02905		
	27 yaş ve üstü	8	2,2321	,52454		
İstekli ve Arzulu	18 yaş ve altı	4	3,3125	,93138	,481	,750
	19-21	96	2,8429	,85694		
	22-24	66	2,7525	,98482		
	25-27	15	2,8056	1,14809		
	27 yaş ve üstü	8	3,0208	,66778		
Gereklilik	18 yaş ve altı	4	3,9167	,55277	1,319	,265
	19-21	96	3,5174	,72889		
	22-24	66	3,3384	,69366		
	25-27	15	3,3778	,84390		
	27 yaş ve üstü	8	3,7083	,56869		
İsteksizlik	18 yaş ve altı	4	2,5500	1,20416	,344	,848
	19-21	96	2,4917	,80989		
	22-24	66	2,6455	,91402		
	25-27	15	2,5333	,92170		
	27 yaş ve üstü	8	2,6500	,43753		
Amaçsızlık	18 yaş ve altı	4	1,9167	,83333	1,663	,160
	19-21	96	2,1563	,93528		
	22-24	66	2,3485	,88178		

25-27	15	2,1778	,92468
27 yaş ve üstü	8	1,5417	,58926

$p < .05^*$

Tablo 14 incelendiğinde yapılan One Way Anova testi analizinde tüm alt boyutlarda $p > ,05$ olduğu için ortalamalar arasında anlamlı farklılık yoktur. Başka bir ifade ile muhasebe dersine yönelik tutumlar yaşa göre değişmemektedir.

Buna göre “ H_6 : Muhasebe dersine yönelik tutum yaşa göre anlamlı olarak değişmektedir.” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 15

Cinsiyet Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Sample T Testi Sonuçları ve Yorumları

Tutum Alt Boyutları	Gruplar (Cinsiyet)	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya	Kadın	91	2,5487	,88991	-,954	,341
	Erkek	98	2,6749	,92611		
İstekli ve Arzulu	Kadın	91	2,8984	,93705	1,046	,297
	Erkek	98	2,7585	,90059		
Gereklilik	Kadın	91	3,5110	,71527	,931	,353
	Erkek	98	3,4133	,72598		
İsteksizlik	Kadın	91	2,5692	,85371	,197	,844
	Erkek	98	2,5449	,84696		
Amaçsızlık	Kadın	91	2,1868	,85953	-,104	,917
	Erkek	98	2,2007	,95816		

$p < .05^*$

Tablo 15 te araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre muhasebe dersine yönelik tutum alt boyut ortalamaları karşılaştırılmıştır. T-testi sonuçlarına bakıldığında tüm alt boyutlarda $p > ,05$ olduğu için anlamlı farklılık yoktur. Başka bir ifadeyle cinsiyete göre muhasebe dersine yönelik tutum değişmemektedir.

Yukarıda bilgilere göre “ H_7 : Muhasebe dersine yönelik tutum cinsiyete göre anlamlı olarak değişmektedir.” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 16’de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin üniversitelerine göre muhasebe dersine yönelik tutum alt boyut ortalamaları karşılaştırılmıştır. T-testi sonuçlarına bakıldığında Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya, İstekli ve Arzulu ile Gereklilik alt boyutlarında $p < ,05$ olduğu için ortalamalar arasında anlamlı farklılık vardır. Grup ortalamalarına bakıldığında İSTE’de öğrenim gören öğrencilerin muhasebe dersine

yönelik “istekli ve arzulu” ile “gereklilik” alt boyut ortalamaları OKÜ’de öğrenim gören öğrencilerden daha yüksektir.

Tablo 16

Üniversitelerine Göre Öğrencilerin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Sample T Testi Sonuçları ve Yorumları

Tutum Alt Boyutları	Gruplar (Üniversite)	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya	OKÜ	98	2,8032	,94053	3,033	,003*
	İSTE	91	2,4105	,83092		
İstekli ve Arzulu	OKÜ	98	2,5927	,91412	-3,745	,000*
	İSTE	91	3,0769	,85961		
Gereklilik	OKÜ	98	3,2823	,74282	-3,637	,000*
	İSTE	91	3,6520	,64676		
İsteksizlik	OKÜ	98	2,6306	,83548	1,247	,214
	İSTE	91	2,4769	,85882		
Amaçsızlık	OKÜ	98	2,2925	,84580	1,551	,123
	İSTE	91	2,0879	,96716		

$p < .05^*$

H₈: Farklı üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin Muhasebe Dersi Tutumu alt boyutları kendi aralarında değişkenlik göstermektedir hipotezi “Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya”, “İstekli ve Arzulu” ve “Gereklilik” alt boyutları açısından kabul edilmektedir.

Tablo 17’de aile gelir düzeyi açısından üniversite öğrencilerinin muhasebe dersine yönelik tutum ölçeği alt boyut ortalamalarına ilişkin One Way Anova ve Tukey testi sonuçları verilmiştir. Tablo incelendiğinde yapılan One Way Anova ve Tukey HSD testi analizinde gereklilik alt boyutunda $p < .05$ olduğu için ortalamalar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir.

Gruplara bakıldığında ise 5501 TL ve üstü aile geliri olan üniversite öğrencilerinin gereklilik alt boyut ortalamalarının 2501-3500 TL arasında aile geliri olan üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 17

Aile Geliri Açısından Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin One Way Anova ve Tukey Testi Sonuçları ve Yorumları

Tutum Alt Boyutları	Gruplar (Yaş)	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya	2500 TL ve altı	106	2,5721	,81504	,542	,705
	2501-3500 TL	56	2,7551	1,13085		
	3501-4500 TL	16	2,4911	,66388		
	4501-5500 TL	7	2,5408	,96966		
	5501 TL ve üstü	4	2,3750	,59868		
İstekli ve Arzulu	2500 TL ve altı	106	2,8019	,80807	,838	,503
	2501-3500 TL	56	2,8199	1,17817		
	3501-4500 TL	16	3,1667	,65828		
	4501-5500 TL	7	2,4643	,80487		
	5501 TL ve üstü	4	2,8125	,40469		
Gerekliklik	2500 TL ve altı	106	3,4733	,70491	2,882	,024
	2501-3500 TL	56	3,3304	,75511		
	3501-4500 TL	16	3,4167	,62657		
	4501-5500 TL	7	3,8571	,61935		
	5501 TL ve üstü	4	4,4167	,21517		
İsteksizlik	2500 TL ve altı	106	2,5340	,78739	1,387	,240
	2501-3500 TL	56	2,4857	,94492		
	3501-4500 TL	16	2,6375	,67417		
	4501-5500 TL	7	2,7714	1,20791		
	5501 TL ve üstü	4	3,4500	,70000		
Amaçsızlık	2500 TL ve altı	106	2,2138	,95971	1,677	,157
	2501-3500 TL	56	2,2262	,81428		
	3501-4500 TL	16	2,3958	,94453		
	4501-5500 TL	7	1,4762	,66269		
	5501 TL ve üstü	4	1,6667	,54433		

p<.05*

Analiz sonuçlarına göre “H₉: Gelir durumu muhasebe dersi tutumu alt boyutlarına etki etmektedir.” hipotezi gerekliklik alt boyutunda kabul edilmektedir.

Tablo 18’de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin öğretim türlerine göre muhasebe dersine yönelik tutum alt boyut ortalamaları karşılaştırılmıştır.

Tablo 18

Öğretim Türü Değişkeni Açısından Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Ortalamalarına İlişkin Independent Sample T Testi Sonuçları ve Yorumları

Tutum Alt Boyutları	Gruplar (Öğretim Türü)	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya	1.Öğretim	121	2,6393	,95649	,507	,613
	2.Öğretim	68	2,5693	,82158		
İstekli ve Arzulu	1.Öğretim	121	2,8244	,95621	-,029	,977
	2.Öğretim	68	2,8284	,85432		
Gereklilik	1.Öğretim	121	3,3912	,73997	-1,769	,078
	2.Öğretim	68	3,5833	,67255		
İsteksizlik	1.Öğretim	121	2,5058	,83868	-1,100	,273
	2.Öğretim	68	2,6471	,86326		
Amaçsızlık	1.Öğretim	121	2,2314	,94853	,753	,452
	2.Öğretim	68	2,1275	,83860		

$p < .05^*$

T-testi sonuçlarına bakıldığında tüm alt boyutlarda $p > .05$ olduğu için anlamlı farklılık yoktur. Başka bir ifadeyle öğretim türüne göre muhasebe dersine yönelik tutum değişmemektedir.

“H₁₀: Muhasebe dersine yönelik tutum öğretim türüne göre anlamlı olarak değişmektedir” hipotezi reddedilmiştir.

5.3.2. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Muhasebe Dersi Tutumu Ölçeği Arasındaki İlişkinin Analizi

Korelasyon analizi iki sayısal ölçüm arasında yani değişkenler arasındaki doğrusal bir ilişkinin var olup olmadığını, varsa bu ilişkinin yönünün pozitif mi negatif mi olduğunu ve ilişkinin kuvvetinin büyüklüğünün hangi oranda olduğunu belirlemek için kullanılan yöntem olarak tanımlanmaktadır. Tabloda ** simgesi %99 güven düzeyinde anlamlı ilişki olduğunu gösterir. Korelasyon değerinin başında eksi işareti olmaması pozitif ilişki olduğu (doğrusal ilişki) anlamına gelir. Korelasyon katsayısı pozitif ise "değişkenlerden biri artarken diğeri de artmaktadır" yorumu yapılabilmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.239).

Tablo 19’da iş bulma kaygısı ile muhasebe dersine yönelik tutumlar arasındaki

ilişkiyi gösteren korelasyon analizine yer verilmiştir.

Tablo 19

Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygıları ile Muhasebe Dersi Tutumları Arasındaki İlişki (Korelasyon Analizi)

	Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya	İstekli ve Arzulu	Gereklilik	İsteksizlik	Amaçsızlık	Muhasebe Dersi Tutum
İş Bulma Kaygısı	,064	-,027	,058	,074	,012	,083
İstihdam Yetersizliği	,073	-,124	,056	-,042	-,072	-,061
Çaresizlik	,065	-,111	,058	,040	-,016	,011
Ayrımcılık	,060	-,030	-,062	,101	,083	,081
Deneyimsizlik	,039	-,074	-,045	-,005	-,009	-,043
Kişisel Yeterlilik	-,053	,231**	,127	,207	,039	,207**

****p<,01**

Analiz sonuçlarına göre kişisel yeterlilik düzeyi ile istekli ve arzulu olma düzeyi arasındaki ilişkinin pozitif yönde düşük seviyede %99 güven düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu durum kişisel yeterlilik seviyesi arttıkça istekli ve arzululuk'un olumlu yönde artacağı şeklinde yorumlanabilir. Ama bu artışın seviyesi düşüktür. Ayrıca kişisel yeterlilik alt boyutu ile muhasebe dersi tutumu arasında %99 güven düzeyinde pozitif yönde düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Kısacası kişisel yeterlilik arttıkça muhasebe dersi tutumunda bir artış olacağı anlaşılmaktadır.

“H₁₁: İş bulma kaygısı alt boyutları ile muhasebe dersi tutumu alt boyutları arasında bir ilişki vardır.” hipotezi “kişisel yeterlik” alt boyutu ile “istekli ve arzulu” ve isteksizlik alt boyutları açısından kabul edilmiştir.

Regresyon analizi, iki ya da daha fazla değişkenin aralarında sebep-sonuç ilişkisinin varlığını belirlemek ve bu ilişkileri kullanarak konuyla ilgili tahminler ya da kestirimler yapabilmek amacı ile yapılmaktadır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, s.245).

Tablo 20 ve Tablo 21’ de çok değişkenli regresyon modeli kullanılmıştır. Çok değişkenli regresyon modeli birden fazla bağımsız değişkenin bulunduğu çalışmalarda kullanılmaktadır. Çok değişkenli olarak nitelendirilen regresyon analiz modellerinde bağımsız olarak ifade edilen değişkenler senkronize bir şekilde aynı anda bağımlı olarak

ifade edilen değişkendeki değişimi açıklamaktadırlar. Hesaplamalar yorum yönünden tek değişkenli regresyon analiz modellerine benzerler. Fakat bazı farklılıkları da mevcuttur. Örnekleme gerekirse tek değişkenli olarak ifade edilen regresyon analizindeki karşılığı olan çoklu regresyon katsayısı olarak nitelendirilen R birden çok (multiple) R olarak ifadelendirilmektedir. Çoklu regresyon katsayısı olan R, bir bağımlı olarak ifade edilen değişkendeki değişim ile aynı anda ele alınan çoklu bağımsız olarak ifade edilen değişkendeki değişimin ilişki derecesini anlatmaktadır. Daha basit ifade ile anlatmak gerekirse, bağımlı olarak ifade edilen değişken ile birlikte, bir grup bağımsız değişkendeki değişmenin yani (korelasyonunun(ilişkinin) bir göstergesi olmuştur.

Çok değişkenli olarak nitelendirilen regresyon analizi sosyal bilimler alanında birçok kulvarda kullanım alanı bulmaktadır. Özellikle pazarlama, psikoloji ve sosyoloji gibi bilim dallarında davranışsal ve duygusal hareketlerin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Ayrıca ekonomide zaman serisi kavramı ile ifade edilen ekonomik katmanları ve değişkenleri etkileyen faktörlerin tespiti ve geleceğe yönelik tahminlerde kendine yer bulmaktadır (Orhunbilge, 2017,s. 73).

Yapılan çalışmada çok değişkenli regresyon modelini kullanmamızın nedeni iki ölçekte de birden fazla alt boyut olduğu için ve kaygı ve tutuma etki eden sebeplerin fazla olabileceği düşünülerek hangi alt boyutların birbirine etki ettiğini görülmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle iki ölçek özelinde de bağımlı değişkenler teker teker denenmiştir. Bağımsız değişkenlerde birden fazla olduğu için çoklu regresyon yapılması uygun görülmüştür. Anlamlı çıkan modellerin tablosu aşağıda gösterilmiştir.

Muhasebe dersine tutumlarına yönelik yapılan çoklu regresyon analizlerinde bağımlı değişkenler tek tek denenmiş olup yalnızca istekli ve arzulu alt boyutunda anlamlı bir sonuç elde edilmiştir.

Tablo 20

Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygılarının Muhasebe Dersi Tutumları Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	Standartlaşmamış Katsayılar		Standartlaşmış Katsayılar		
	Beta	Std. Hata	Beta	t	Sig.
(Sabit)	2,937	,409		7,188	,000
İstihdam Yetersizliği	-,056	,094	-,054	-,600	,550
Çaresizlik	-,063	,084	-,068	-,745	,457
Ayrımcılık	,010	,076	,010	,136	,892
Deneyimsizlik	-,089	,079	-,082	-1,136	,257
Kişisel Yeterlilik	,199	,063	,226	3,148	,002*
Model Anlamlılık			,017		
F Değeri			2,852		
R2			,072		
Bağımlı Değişken: İstekli ve Arzulu					

Tablo 20’de bakıldığında ise iş bulma kaygısı alt boyutlarından kişisel yeterliliğin anlamlılık değerinin ($p<.05$) olması ve buna bağlı olarak da modelin anlamlılık değerinin ($p<.05$) olması nedeniyle modelin geçerli ve anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kişisel yeterliliğin istekli ve arzululuğun %7,2’sini açıkladığı ve ($t= 3,148$) pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tahmin edilmektedir. Buna bağlı olarak “kişisel yeterlilik” arttıkça muhasebe dersine yönelik isteklilik ve arzululuk artmaktadır” yorumu yapılabilir.

Tablo 21

Üniversite Öğrencilerinin Muhasebe Dersine Yönelik Tutumlarının İş Bulma Kaygıları Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	Standartlaşmamış Katsayılar		Standartlaşmış Katsayılar		
	Beta	Std. Hata	Beta	t	Sig.
(Sabit)	,500	,706		,708	,480
Amaçsızlık	,024	,108	,021	,223	,824
Gereksiz, Sıkıcı Ve Angarya	,052	,132	,045	,392	,695
İstekli ve Arzulu	,392	,110	,346	3,555	,000*
Gereklilik	,059	,134	,041	,443	,658
İsteksizlik	,268	,119	,218	-2,255	,025*
Model Anlamlılık			,001		
F Değeri			4,236		
R2			,079		
Bağımlı Değişken: Kişisel Yeterlilik					

İş bulma kaygısına yönelik yapılan çoklu regresyon analizlerinde bağımlı değişkenler tek tek denenmiş olup yalnızca kişisel yeterlilik alt boyutunda anlamlı bir sonuç elde edilmiştir.

Tablo 21'e bakıldığında ise muhasebe dersine yönelik tutum alt boyutlarından istekli ve arzulu ile isteksizliğin anlamlılık değerinin ($p<.05$) olması ve buna bağlı olarak da modelin anlamlılık değerinin ($p<.05$) olması nedeniyle modelin geçerli ve anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte istekli ve arzululuk ($t=3,555$) ile isteksizliğin ($t=-2,255$) birlikte kişisel yeterliliğin %7,9'sini açıkladığı ve istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilediği tahmin edilmektedir. İsteksizlik kişisel yeterliliği negatif yönde etkilerken istekli ve arzululuk ise pozitif ve doğrusal yönde etkilemektedir. Buna bağlı olarak "istekli ve arzululuk" arttıkça ve isteksizlik azaldıkça iş bulmaya yönelik kişisel yeterlilik artmaktadır" yorumu yapılabilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Araştırmanın Sonuçları ve Konuya Yönelik Tartışmalar

Ön lisans muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencilerinin iş bulma kaygısı ve muhasebe dersi tutumunu analiz etmeye yönelik yapılan çalışmada; iş bulma kaygısının yaşa göre anlamlı olarak değişmediği görülmektedir. Üredi ve Başduvar (2017)'ın çalışmasında benzer şekilde tüm yaş gruplarında iş kaygısının yaşa göre değişiklik göstermediği görülmektedir.

Araştırma kapsamında öğrencilerin cinsiyetleri ile iş bulma kaygıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.-Bu alanda yapılan çalışmalardan (Üngören, 2009; Doğan ve Çoban, 2009; Arslan, 2007, Genç, 2008; Tümerdem, 2007)'nin araştırma sonuçları bu araştırmadaki sonuçlarla paralellik göstermektedir. Literatürdeki diğer bazı çalışmalara bakıldığında ise farklı bulgulara rastlanmıştır. Çakmak ve Hevedanlı (2004) kadınların kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu söylerken Ceyhan (2004), Duman vd. (2009) ve Şahin (2009), Ghaderi vd. (2009), Gündoğar vd. (2007) erkek öğrencilerin iş kaygılarının daha yüksek olduğunu söylemektedir. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalardan elde edilen bulguların sonuçlarında çıkan farklılığın, araştırmada kullanılmış olan kaygı ölçeklerinin aynı olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca örneklemelerin özelliklerinin farklı olması da bir unsurdur. Araştırma kapsamına dahil edilmeyen gizil değişkenlerin de bulgulardaki farklılığa sebep olabileceği düşünülmektedir

Doğu Akdeniz Bölgesindeki OKÜ ve İSTE öğrencilerinin, iş bulma kaygılarının öğrenim gördükleri üniversite değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için yapılan analiz sonuçlarına göre, çaresizlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. İSTE'de öğrenim gören Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı öğrencilerinin OKÜ'de öğrenim gören öğrencilere göre iş bulma kaygısının daha az olduğu görülmüştür. İSTE'nin öğrencilerinin çoğunun İskenderun ve yakın yerlerde ikamet ediyor olması ve buna bağlı olarak İskenderun ilçesinin sanayi ağının çok uzun yıllardan bu yana aktif ve sürekli gelişmekte olması ayrıca deniz yolu taşımacılığına

uygun limanlarının bulunması, çeşitli gümrük kapılarına yakın olması, dış ticaret hacminin hatırı sayılır miktarlara ulaşmış olması gibi etmenlerden dolayı iş bulma imkanlarının geniş olması öğrenilmiş çaresizlik duygularının (torpil, kayırmacılık, hısmıcılık gibi) azalmasına neden olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin öğretim türüne göre iş bulma kaygılarında çaresizlik alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. İkinci öğretimde okuyan öğrencilerin birinci öğretim okuyan öğrencilere göre iş bulma kaygı düzeyleri çaresizlik alt boyutunda daha fazladır. İkinci öğretim öğrencilerinin birinci öğretime göre daha düşük puanla programa yerleşmesinden dolayı kendilerini akademik olarak daha az başarılı görmelerinin buna neden olduğu düşünülmektedir. Gündoğdu (1996)'da araştırmasında çaresizlik ve başarı arasında negatif bir ilişki bulunduğunu vurgulamaktadır.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı öğrencilerinin aile gelir düzeyi değişkeni açısından iş bulma kaygısı analizinde kişisel yeterlilik alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. 5501 TL ve üstü aile geliri olan öğrencilerin kişisel yeterlilik alt boyut ortalamalarının 2500 TL ve altı ile 2501-3500 TL arasında aile geliri olan üniversite öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin, düşük gelir düzeyindeki öğrencilere göre daha az kaygıya sahip olduğu görülmektedir. Bu durum bize gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin kişisel yeterliliklerini artıracak imkanlara erişmede maddi imkanların etkisinin büyük payı olduğunu düşündürmektedir. Literatür incelendiğinde araştırmanın sonucunun Ulaş ve Özdemir (2018)'in çalışmasına paralel olduğu görülmektedir.

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı öğrencilerinin yaş gruplarına göre muhasebe derslerine olan tutumunu tespit etmek için yapılan analiz sonuçlarına göre; tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarında yaş grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Alt boyutların anlamları düşünüldüğünde öğrenciler hangi yaşta olurlarsa olsunlar araştırmada bahsi geçen alt boyut olgularını benzer derecede hissettikleri düşünülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre muhasebe dersi tutum ölçeğinin tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Araştırma örnekleminde kadın ve erkek sayılarının birbirine yakın olması cinsiyete göre muhasebe tutumunun değişmemesinde etken rol oynadığı düşünülmektedir. Literatür tarandığında Özcan vd. (2009)'nin araştırmasında örnekleme kullanılan kadın öğrenci sayısının erkeklerin 3 katına yakın olması kadınların alt boyutlarında değişkenlik göstermiş erkeklere göre tutumları daha yüksek çıkmıştır.

Üniversite değişkenine göre bakıldığında Muhasebe Dersi Tutum Ölçeğinin “Gereksiz, Sıkıcı ve Angarya”, “İstekli ve Arzulu” ve “Gereklilik” alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. OKÜ ve İSTE öğrencilerinin grup ortalamalarına bakıldığında, İSTE’de öğrenim gören öğrencilerin muhasebe dersine yönelik “istekli ve arzulu” ile “gereklilik” alt boyut ortalamaları OKÜ’de öğrenim gören öğrencilerden daha yüksektir. Literatür incelendiğinde son sınıf öğrencilerine yapılan iş bulma kaygısına yönelik çalışmalar incelendiğinde (Tunçsiper, Bicil ve Biçen, 2012; Şanlı ve Saraçlı, 2015), çalışmalarına ait bulgularla bizim çalışmamıza ait bulgular tutarlılık göstermektedir.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre yapılan analiz sonuçlarına göre; Muhasebe Dersi Tutum Ölçeğinin “Gereklilik” alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Tukey testi sonucuna göre; farklılığın 5501 TL ve üstü aile geliri olan üniversite öğrencileri ile gelir düzeyi 2501-3500 TL arasında olan üniversite öğrencileri arasında olduğu görülmektedir. Bu durum bize gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin gereklilik tutumunu artıracak imkanlara erişmede maddi imkanların etkisinin büyük payı olduğunu düşündürmektedir. Literatür incelendiğinde araştırmanın sonucunun Ulaş ve Özdemir (2018)’in çalışmasına paralel olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin muhasebe derslerine olan tutumlarının öğretim türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespiti için yapılan T-testi sonuçlarına bakıldığında tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık görülmemiştir. Başka bir ifadeyle öğretim türünün öğrencinin derse yönelik tutumunu değiştiren bir etken olmadığı belirlenmiştir.

Araştırma verileri doğrultusunda bulunan bulgular ve yapılan korelasyon analizinde iş bulma kaygısı alt boyutlarından olan “kişisel yeterlilik” alt boyutu ile muhasebe dersi tutumu arasında %99 güven düzeyinde pozitif yönde düşük seviyede anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. İlişkinin niteliğini saptamak için yapılan regresyon analizi sonucuna göre kişisel yeterlilik düzeyi arttıkça muhasebe dersine yönelik isteklilik ve arzululuğun artacağı tahmin edilmektedir. Tüm bu sonuçlar dikkate alındığında iş bulma kaygısının muhasebe dersi tutumunu etkilediği ve aralarında bir ilişki olduğu görülmektedir.

6.2. Araştırmaya Yönelik Öneriler

Bu bölümde “kişisel yeterlilik” ile “istekli ve arzululuk” arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olması ve kişisel yeterlilik düzeyinin artmasının muhasebe derslerine karşı istekli ve arzululuğu artıracağı tahmin edilmesi nedeniyle üniversite öğrencilerinin kişisel yeterliliğini artıracak önerilerde bulunulmuştur

- Üniversitelerde belli aralıklarla mevcut ve mezun öğrenciler için kariyer günleri düzenlenmeli, öğrencilerin birtakım gelişmelerden haberdar olması sağlanmalıdır.
- Halk Eğitim Merkezi ile Üniversitelerin Sürekli Eğitim Merkezlerinde muhasebe ile ilgili kurslara katılımın sağlanması teşvik edilmelidir.
- Zorunlu staj yanında öğrencilerin müşteri portföyü yüksek firmalarda gönüllü staj faaliyetlerine katılımı teşvik edilmelidir.
- Muhasebe alanının önemi ve geleceği ile ilgili uzman kişilerin katılımı ile konferans, seminer vb. toplantılar düzenlenmelidir.
- Muhasebe alanı ile ilgili sempozyum, kongre ve seminerlere katılım teşvik edilmelidir.
- Muhasebe alanında yapılan akademik çalışmalar takip edilmeli, mesleğe yön veren uzman kişiler sosyal medya ya da diğer yayın organlarından takip edilmelidir.
- Muhasebenin sadece vergi ve kar/zarar hesaplamaya yönelik bir işten ibaret olmadığını, işletmenin üretim, pazarlama, finans ve yönetim gibi diğer fonksiyonları ile muhasebe fonksiyonunun bütünleşik bir şekilde öğrenilmesi sağlanmalıdır.

Muhasebe ve vergi uygulamaları öğrencilerinin kişisel yeterliliğini artırmaya yönelik çalışmalarda bulunması mezuniyet sonrası iş bulma kaygılarını ortadan kaldıracak ve işveren tarafından tercih edilmelerinde önemli bir rol oynayacaktır.

6.3. Çalışmanın Literatüre Katkısı

Literatüre bakıldığında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumlarını tespit etmek amacıyla yapılan çalışmalara rastlanmakla birlikte iş bulma kaygılarını ölçmek amacıyla yapılmış çok fazla çalışma olmadığı görülmüştür. Bu çalışma ile muhasebe eğitimi alan öğrencilerin hem muhasebe derslerine karşı olan tutumları hem de iş bulma kaygıları ölçülerek hangi faktörlerin öğrencilerin iş bulma kaygılarını etkilediği tespit edilmeye çalışılarak literatüre katkı sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca psikoloji bilim dalı tarafından çalışılan kaygı kavramını Muhasebe eğitimi alan

öğrencilerin iş bulma kaygıları açısından ele alıp çok disiplinli bir yaklaşım ile literatüre katkı yapılmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Abak, H. (2009). Gençlerin İşsizlik Sorunu Ve Mesleki Eğitimin Önemi-Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara
- Abramson, L. Y., Metalsky, G. I. & Alloy, L. B. (1989). Hopelessness Depression: A Theory-Based Subtype Of Depression. *Psychological Review*, 96 (2), 358-372.
- Akdoğan, N. (2004). *Enflasyon Muhasebesi*, 2. Baskı, Ankara : Gazi Kitabevi.
- Akın, N. G. (2017). İşletme Bölümü Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Bulanık Dematel Yöntemi İle Değerlendirilmesi, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(4), 873-890.
- Akın, O. ve Onat, O. K (2015). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörler: Demografik Farklılaşmalar Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 8(15), 297-312.
- Akgün A., Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen Ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 6 (20), 283-299.
- Akman, Y. ve Korkut, F. (1993). Umut Ölçeği Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 193-202.
- Aksakaloğlu, H. (2013). Ticaret Meslek Liselerinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğu: Bursa İl Örneği, Yüksek Lisans Tezi. Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.
- Aktan, E . (2018). Sosyal Medya ve Sosyal Kaygı: Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma . *Selçuk İletişim* , 11 (2) , 35-53 .
- Alaosman, F. B. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı Ve Başa Çıkma Yöntemleri Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Annak, B. B. (2005). Sosyal Destek, Sosyal Ağ, Yaşam Kalitesi Ve Yaşam Doyumu, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Arslan, Ç. (2007), Üniversite Öğrencilerinin Sürekli Kaygı ve Kişisel Kararsızlık Düzeylerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Ataman, B. C. (1998). İşsizlik Sorununa Yeni Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 53(01), 59-72.
- Averill, J. R. (1996). *Intellectual Emotions*. R. Harré; W.G. Gerrod (Ed.) The Emotions: Social, Cultural And Biological Dimensions (S.24- 38). London: Sage
- Aytaç, S. ve Bayram, N. (2001). Üniversite Gençliğinin İş ve Eş Seçimindeki Etkin Kriterlerinin Analitik Hiyerarşi Süreci (Ahp) ile Analizi, İş Güç, *Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi, E-Dergi*, 3(1)
- Aytaç, S. ve Keser, A. (2002). İşsizliğin Çalışan Birey Üzerindeki Etkisi: İşsizlik Kaygısı, *İşgüc Dergi Org*, 4(2).
- Basmacı, G., Tektaş, M., Tektaş, N. ve Öz Ceviz, N (2017). Kaygı Düzeylerini Etkileyen Faktörler Önlisans Öğrencileri ve Mezunları Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Journal Of Social Sciences*, 18, 69-85.
- Beck, A. R., Steer, R. A., Kovacs, M. & Garrison, B. (1985). Hopelessness And Eventual Suicide. A 10 Year Prospective Study Of Patients Hospitalized With Suicidal Ideation, *The American Journal Of Psychiatry*, 142 (5), 559–563
- Boyacıoğlu, H. ve Güneri, P. (2006). Sağlık Araştırmalarında Kullanılan Temel İstatistik Yöntemler. *Hacettepe Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*, 30(3), 33–39.
- Burtan Doğan, B. ve Kaya, M. (2014). Trc2 Bölgesinde Kadın İstihdamı Sorunları Ve Çözüm Önerileri, *International Journal Of Social And Economic Sciences*, 4(2), 91-106.
- Byrne M. & Willes, P. (2005). Irish Secondary Students Perceptions Of The Work Of An Accountant And The Accounting Profession, *Accounting Education: An International Journal*, 14(4), 367-381.
- Bozkurt, İ., Öksüz, S. ve Karakuş, R. (2013), Muhasebe Eğitiminin Niteliği ve Bu Eğitimin Muhasebecilik Mesleği İle İlgili Algılara Etkisi: Çankırı Meslek Yüksekokulu Örneği, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 60–76.
- Bozkurt, N. (2004). Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon Ve Kaygı Düzeyleri İle Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler, *Eğitim ve Bilim*, 29 (133), 52-59.

- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum* (4. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- Can, A. V., Karaca, N. Ve Gökgöz, A. (2010). Balkan Kökenli Muhasebecilerin Muhasebe Mesleğini Seçme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği, 2. Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi, Prizen-Kosova.
- Cabi, E. ve Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (Mkö): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 85–96.
- Cemalcılar, Ö. ve Benligiray, Y. (2006), *Genel Muhasebe*, Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Ceyhan, A. A. (2004), Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programının Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 91-102.
- Cheng, K. W. (2007). The Curriculum Design In Universities From The Perspective Of Providers In Accounting Education, *Education*, 127(4), 581-590.
- Coşkun, Y. ve Akkaş, G. (2009). Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(1), 213-227.
- Çakır Y, ve Palabıyıkoglu, R. (1997). Gençlerde Sosyal Destek-Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Kriz Dergisi*, 5,15-24.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2004). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim Ve Fen-Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(14), 115-127.
- Çakmur, H. (2012). Araştırmalarda Ölçme - Güvenilirlik - Geçerlilik. *Taf Preventive Medicine Bulletin*, 11(3), 339–344. <https://doi.org/10.5455/Pmb.1-1322486024>

- Çavuş, H. ve Günbatar, M. S. (2008). Bilgisayar Kaygı Ölçeğinin Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28(3),147-163.
- Çelenk, H., Atmaca, M. Ve Horasan, E. (2010). Marmara Üniversitesi'nde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma, *Öneri*, 9(33), 159-171.
- Çetinkaya, E., (2010). Genç İşsizliğin Teorik Açıklamaları, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (58): 45-57.
- Çoşkun N. (2013). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksekokullarında Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Danziger N. & Eden, Y. (2006). Student Career Aspirations And Perceptions: The Case Of Israeli Accounting Students, *Accounting Education: An International Journal*, 15(2), 113-134.
- Derebaşı, İ. (1996). Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Ege Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Geliştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Demir, B. (2016). Cumhuriyet Üniversitesi Yapısal Eşitlik Modeli ile Öğrencilerin İş Bulma Kaygılarına Yönelik Ölçek Geliştirme: Cumhuriyet Üniversitesi İİBF'de Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Dinç, E. (2008). Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksekokulu – Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 90-106.
- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 34(153), 157-168.
- Duman, Ş., Taşgın, Ö. ve Özdağ, S. (2009), Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11(3), 27–32.
- Durak, Ş. ve Kaya, V. (2014). “Türkiye’de İşsizlik Ve İşsizliği Azaltmaya Yönelik

- Politikalar: Tarihsel Bir Bakış”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28 (2), 55–73.
- Dursun, S., Ve Aytaç, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 71–84.
- Eastman, J. & Hazera, A. (2009). An examination of accounting education in Mexico and the United States. *Journal of University of Rhode Island*, 1-23.
- Elbir, N. (2000). Lise I.Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Endler, N. S., Kantor, L. & Parker, J. D. A. (1994). State-Trait Coping, State-Trait Anxiety And Academic Performance. *Personality And Individual Differences*, 16(5), 663-670.
- Ergür, D. O. (2004). Yabancı Dil Öğrenim Sürecinde Kaygı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (26),48-53.
- Ersoy-Kart, M. ve Erdost, H. E. (2008). Unemployment Worries Among Turkish University Students. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 36(2), 275-288.
- Felton, S., Buhr, N. & Northey, M. (1994). Factors Influencing The Business Student’s Choice Of A Career İn Chartered Accountancy, *Issues İn Accounting Education*, 9(1), 131-141.
- Ghaderi, A.R., Venkatesh, Kumar, G., & Sampath, K. (2009), Depression, Anxiety And Stress Among The Indian And Iranian Students, *Journal Of The Indian Academy Of Applied Psychology*, 35(1), S.33- 37.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *Spss For Windows Step By Step: A Simple Guide And Reference*, 17.0 Update (10a Ed.) Boston: Pearson
- Genç, H. (2008), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim- İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Kaygı Düzeyleri Üzerine Bir Durum Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara

- Gökgöz, A. ve Zeytin, M. (2012). Muhasebe Mesleğinin Seçilmesini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Yalova Ve Bilecik İlleri Örneği, *Uluslararası İktisadi Ve İdari İncelemeler Dergisi*, 4(8), 67-85.
- Gökten, S. (2016). Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 51-53
- Gündoğar, D., Sallan Gül, S., Uskun, E., Demirci, S. & Keçeci, D. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi, *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Gündoğdu, M. (1996) The Relationship Between Helpless Exploratory Style, Test Anxiety And Academic Achievement Among Sixth Grade Basic Education Students, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Griggs, L. (1995). *Valuing Diversity: Where From . . . Where To*. In Griggs, L.B. & Louw, L.L. (Eds), *Valuing Diversity: New Tools For A New Reality* (Pp.1-14). McGraw-Hill, New York. .
- Güçlü, F., Çiçek, H. Ve Benli, T. (2006). *Genel Muhasebe*, Ankara:Detay Yayıncılık.
- Gündoğan, N., (2007). *Genç İşsizliği*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Haftacı, V. (2007). *Maliyet Muhasebesi*, 6.Baskı, İstanbul:Avcı Ofset.
- İnce, S. & Khorshid, (2015). Hemşirelik Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, *Anadolu Hemşirelik Ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(3), 163-171.
- İhsan, Y. (2005). İşsizlik Olgusunun Psikolojik Boyutu: Görgül Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 60(3), 256-274.
- Kaya, U. (2007). İlk Defa Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Derse Yönelik Algıları Üzerine Bir Alan Araştırması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği, *Muhasebe Finansman Dergisi*, 36, 125-133.
- Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17 (17) , 31-63

- Kalaycı, Ş. (2008). *Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Asil Yayıncılık. Ankara
- Karlıklı, M. (2016). Ortaöğretim Kurumlarında Verilen Muhasebe Eğitiminin Muhasebecilik Mesleğine Uygunluğunun Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kıdır, B. (2010). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Psikolojik Etmenler Açısından Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kıdır, B. (2017). Eğitimli Genç İşsizliği Üzerinden İşsizlik Kaygısına Bir Bakış. *Çalışma ve Toplum*, 54 (3), 1369–1395.
- Koç, M, ve Polat, Ü. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Ruh Sağlığı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 3(2):1–22.
- Kurtcebe, E. (2008). 21. Yüzyılda Muhasebe Mesleğinin Vizyonu Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Küçüktüfekçi, M. Ve Kılılı, M. (2016), Genel Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Derse Olan Tutumlarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma, Proceedings Of 1st International Conference On Scientific Cooperation For The Future İn The Social Sciences, 735-741, September 22-23, Uşak, Türkiye.
- Leavy, R. L. (1983). Social Support And Psychological Disorder: A Review, *Journal Of Community Psychology*, 11(1), 3-21.
- Marriott, P. & Marriott, N. (2003). Are We Turning Them On? A Longitudinal Study Of Undergraduate Accounting Students' attitude Towards Accounting A Profession, *Accounting Education: An International Journal*, 12 (2). 113-133.
- Metin, B. (2016). Genç İşsizliği İle Mücadelede Aktifleştirme Stratejileri. *HAK-İŞ Uluslararası Emek Ve Toplum Dergisi*, 5(11), 76-105.
- Monis, S. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Muhasebe Dersi Fobisi, Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Odia, J. O. & Ogiedu, K. O. (2010). Factors Affecting The Study Of Accounting İn Nigerian Universities, *Journal Of Educational And Social Research*, 3(3), 89-96.

- Orhunbilge, N. (2017). *Uygulamalı Regresyon ve Korelasyon Analizi Kitabı* Nobel Yayınları 3.Baskı
- Öner, N. & Le Compte, A (1983), *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, 1 Baskı, İstanbul.
- Öğüt F. (2000). Sosyal Uyum ile Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Özaydın, M. M. (2013). Genç İşsizlikle Mücadelede Aktif İşgücü Piyasası Politikalarının Rolü ve Önemi, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(2),120-145.
- Özcan, İ., Ünal, F. ve Helhel, Y. (2009). Muhasebe Programı Öğrencilerinin Cinsiyet Ve Öğretim Durumunun Muhasebe Mesleğine Yönelik Tutumları İle İlişkilendirilmesi, *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (41), 170-181.
- Özdiñ S., Biçici Y., Çamur M., & Turan F. N., (2018). Fizyoterapi Ve Rehabilitasyon Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Mesleki Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education And Science*, 8(3), 471-479.
- Özdemir, İ. ve Ertuğrul S. (2014). Muhasebe Dersi Alan Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinin Derse Yönelik Tutumlarının Tespiti: Ege Bölgesinde Bir Uygulama, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1):204–14.
- Pekdemir, R. (2006). Muhasebe Eğitimi ve Araştırma Konusunda Uluslararası Bir Kuruluş: IAAER ve 10. Dünya Muhasebe Eğitimcileri Kongresi. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, 26, 62
- Rand, K. L.& Cheavens, J. S. (2009). *Hope Theory*. In J. L.Shane & C. R. Snyder (Eds.), *Oxford Handbook Of Positive Psychology*, (Pp.323-355) New York: Oxford University Press.
- Rathnayake, S. & Ekanayaka, J. (2016). Depression, Anxiety And Stress Among Undergraduate Nursing Students İn A Public University İn Sri Lanka. *International Journal*. 9(3), 1020-1032.
- Reed, S. A. & Kratchman, S. H. (1989). A Longitudinal And Cross-Sectional Study Of Students' Perceptions Of The Importance Of Job Attributes, *Journal Of Accounting Education*, 7(2), 171-193.

- Süer, H. (2007). Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar: Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. 6.
- Sevilengül, O. (2007). Genel Muhasebe, 13. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Subaşı, Ş. (2006). Muhasebe Meslek Mensuplarının Sürekli Eğitimi ve Türkiye’ deki Uygulamanın Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Sorias O. (1988). Sosyal Desteklerin Ruhsal Sağlığı Koruyucu Etkisinin Depresyonlu Ve Sağlıklı Kontrollerde Araştırılması. *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 27 (3(-), 1033-1038.
- Şahin, C. (2009), Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri, Selçuk Üniversitesi, *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 271-286.
- Şahin, L. (2011). Türkiye İşgücü Piyasasının Yapısal Özellikleri Ve İşsizlik Sorunu. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 53, 543–575.
- Şanlı, T. ve Saraçlı, S. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi, *KAÜ İİBF Dergisi*, 6(11),25-36
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* , (Sixth Ed.) Pearson, Boston.
- Tarhan, S. ve Bacanlı, H. (2016). İlkokuldan Üniversiteye Umut Kavramının Tanımlanması Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 86-112.
- Tayfun, A. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 8 (17) , 534-558
- Tektaş, N. (2014). Üniversite Mezunlarının Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı, 243-253.
- Tdk (2009). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yay, Ankara Türkiye.
- Tosunoğlu, B., Cengiz, S. ve Anadolu, Z. (2018). Uluslararası Muhasebe Eğitimi

- Standartları Kapsamında Muhasebe Eğitiminin Türkiye'deki Akademisyenler ve Muhasebe Meslek Mensupları Açısından İncelenmesi. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimler Dergisi*, 5(2), 179-192
- Tunçsiper, B., Bicil, İ. M. ve Biçen, Ö. F. (2012). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısına İlişkin Tutumları Üzerine Bir Uygulama. Türkiye Ekonomi Kurumu (Tek), 3. Uluslararası Ekonomi Konferansı, İzmir.
- Tüik. (2017). İşgücü İstatistikleri, [Http://Www.Tuik.Gov.Tr/Pretablo.Do?Alt_Id=1007](http://www.tuik.gov.tr/Pretablo.Do?Alt_Id=1007) (Erişim: 26.03.2018).
- Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (20), 32-45
- Ulaş, Ö., ve Özdemir, S. (2018). Predictors Of Perceived Career Barriers Among University Senior Students. *Hacettepe Egitim Dergisi*, 33(3), 672-688.
- Uyar, S. (2008). Uluslararası Eğitim Standartları (IES) ve Akdeniz Üniversitesi'nde Muhasebe Eğitimi, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 1, 79-107.
- Üredi, L. ve Başduvar, L. (2017). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Turkish Journal Of Primary Education*, 2, 57-71.
- Üngören, E. (2007), Lise ve Üniversitelerde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi: Antalya'da Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Üstün, G, Dedekoç, Ş , Kavalalı, T , Öztürk, F , Sapçı, Y , Can, S . (2014). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulmaya İlişkin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (2) , 200-221
- Yayla, H. E. ve Cengiz, E. (2005). Muhasebe Mesleğinin Tercih Edilmesinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği, *Muhasebe Ve Denetime Bakış*, 16(3), 147-168.
- Yazıcıoğlu, Y. Ve Erdoğan, S. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Yenilmez, F., ve Işıklı, B. (2010). The Comparison Of Labor Force Participation Rate Of Women In Turkey With The World Country Groups. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (3), 77-92.
- Yenilmez, F. Ve Kılıç, E. (2018). Türkiye ' De İşgücüne Katılma Oranı - İşsizlik Oranı İlişkisi : Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Dayalı Bir Analiz. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(2), 55–76.
- Yetim, H. (2006). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Matematik ve Türkçe Derslerine Yönelik Tutumları ile Bu Derslerdeki Başarıları Arasındaki İlişki. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Yılmaz, İ. A., Dursun, S., Güngör Güzeller, E. ve Pektaş, K. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Düzeyinin Belirlenmesi: Bir Örnek Çalışma. *Ejovoc: Electronic Journal Of Vocational Colleges*, 4(4), 16-26.
- Yükçü, S. (2006). 10. Dünya Muhasebe Eğitimcileri Kongresi'nin Ardından. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, 33, 22 – 27.

EKLER**Anket Formları****EK-1****İş bulma Kaygısı Anketi**

No	Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Mezun olunca kendi alanımda iş bulamama endişesi kaygımı artırmaktadır.					
2	Alanımla ilgili kamu personeli atamalarının mezun öğrenci sayısının altında olması kaygımı artırmaktadır.					
3	Dünya geneli ve ülkemizde var olan işsizlik oranının yüksek seviyede olması kaygımı artırmaktadır.					
4	Bölümün çok mezun vermesi bulabileceğim iş sayısını azaltmaktadır.					
5	Bu kadar mezun varken bana sıramı gelir kaygısı içindeyim.					
6	Sürekli iş bulma kaygısı duygusal olarak beni yormaktadır.					
7	Özel sektör iş şartlarının zorluğu iş alanımı daraltmaktadır.					
8	Özel sektörde tecrübe ve deneyim istemeleri kaygımı artırmaktadır.					
9	Kendi işimi kurmak istiyorum fakat yeterli desteği devletten alamayacağımı düşünüyorum.					
10	Torpil olmadan iş bulamayacağımı düşünüyorum					
11	Kendi gayretimle iş bulamayacağımı düşünüyorum.					

12	Devletin işsizlikle mücadele yetersiz kaldığını düşünüyorum.					
13	İş ararken cinsiyetimin iş bulma şansımı azaltacağını düşünüyorum.					
14	Dini duygularıma paralel olan bir iş bulamayacağımı düşünüyorum ve bu beni endişeleniyor.					
15	Çevremdekilerin bölümüme kardı takındığı olumsuz tavır iş bulma kaygımı artırmaktadır.					
16	Okul döneminde stajın olmaması iş bulmamı zorlaştıracaktır.					
17	“Okul döneminde zorunlu staj yapsaydım daha rahat iş bulabilirdim” diye düşünüyorum.					
18	Derslerimin daha çok teorik olması uygulamanın az olması iş bulma kaygımı artırmaktadır.					
19	Mezun olunca iş bulmamın kolay olacağını düşünüyorum. Bu yüzden kaygılı değilim.					
20	Kendi işimi kurmak istiyorum iş bulma kaygısı yaşamıyorum.					
21	Bölümümle ilgili bilgi ve becerim artıkça iş bulma kaygım azalıyor.					

EK-2

Muhasebe Dersi tutum Anketi

Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Bölümünde Okuyan Öğrencilere Uygulanan Muhasebe Dersi Tutum Anketi						
Madde No	Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Muhasebe dersi bilmece gibidir, soruları çözünce zevk alıyorum					
2	Muhasebe dersinden korkarım					
3	Muhasebe dersi ile uğraşmaktan asla sıkılmam					
4	Muhasebe dersine girmek istemem					
5	Muhasebe bilgisi günlük hayatta bize çok lazım olacak bir konudur					
6	Muhasebe dersinden bir şey anlamıyorum					
7	Muhasebe dersini gerçekten seviyorum					
8	Aslında kimsenin muhasebe dersini sevdiğine inanmıyorum					
9	Boş zamanlarımda muhasebe dersi sorusu çözerim					
10	Muhasebe çalışırken uykum gelir					
11	Muhasebe bilmek insana üstün nitelikler kazandırır					
12	Muhasebeyi diğer derslerden daha çok severim					
13	Muhasebe dersi kadar sıkıcı bir ders olamaz					
14	Muhasebe sorusuyla uğraşmak insana zevk verir					
15	Muhasebenin gerekli olduğuna pek inanmıyorum					
16	Muhasebe konularına daha fazla ders saati ayrılmasını isterim					
17	Muhasebenin gerçek hayatta ne işe yarayacağını anlayamadım					
18	Muhasebe dersine çalışmak beni dinlendirir					
19	Muhasebe dersine çalışırken aklıma anlamsız şeyler gelir aklımı toparlayamam					
20	Muhasebe gerçek hayatı anlamama yardım eden bir derstir					

21	Muhasebenin günlük yaşamımızda bir önemi yoktur					
22	Muhasebe hakkında daha çok şey öğrenmek isterim					
23	Bir muhasebe problemi üzerinde düşünmek beni sınırlendirir					
24	Bence muhasebe çok zevklidir					
25	Muhasebe dersi çalışmaya başladığımda kendimi yorgun hissederim					
26	Mümkün olsa muhasebe ders öğretmeni olmak isterim					
27	Muhasebe dersi sıkıcı, boş ve gereksizdir					
28	Öğrencilerin muhasebeden korkmalarına bir anlam veremiyorum					
29	Muhasebe benim ilgi alanıma girmiyor					
30	Arkadaşlarımla muhasebe konularında tartışmaktan zevk alırım					
31	Muhasebe bana gereksiz ve anlamsız geliyor					
32	Muhasebeden hoşlanırım					
33	Muhasebe dersini sevmek mümkün değil					
34	Muhasebe öğrenerek gelecekte iyi bir kariyer yapmak mümkündür					
35	Muhasebe dersi en soğuk olduğum derslerden biridir					
36	Çalışma zamanımın çoğunu muhasebe dersine ayırmak isterim					
37	Muhasebeye ayırdığım zamanın boş ve gereksiz olduğunu düşünüyorum					
38	Muhasebe benim için ilgi çekicidir					
39	Muhasebe dersine girerken büyük bir sıkıntı duyarım					
40	Muhasebe dersi sınavından çekinirim					
41	Muhasebe dersi benim için bir angaryadır					
42	Muhasebe dersi eğlenceli bir derstir					
43	Muhasebe dersinde zaman geçmek bilmez					
44	Muhasebe derslerinde başarılı olmak benim için önemlidir					
45	Muhasebedersiyile ilgili problemleri çözmeye çalışmak bana çekici gelmiyor					
46	Muhasebe öğrenmek, zahmete değer					
47	Muhasebe çok karmaşık bir yapıya sahiptir					
48	Muhasebe öğrenmek ileride gelirime önemli katkılarda bulunacak					
49	Muhasebe dersi beni ürkütür					

50	Yıllarca muhasebe okusam bıkmam					
51	Muhasebe dersi olmasa öğrencilik hayatı daha zevkli olur					
52	Muhasebe dersinden bir şey anlamıyorum					
53	Muhasebe sevdiğim bir derstir					
54	Zorunlu olmasam muhasebe derslerine girmezdim					
55	Muhasebe çalışmaya başlayınca bırakmak zor gelir					
56	Muhasebesel düşünme yeteneğine sahip değilim					
57	Muhasebeyi iyi bilmek çalışma olanaklarımı arttıracaktır					
58	Meslek hayatımda muhasebeyi kullanacağımı sanmıyorum					

EK3

Etik Kurulu Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 28/03/2019-8235

**OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
TOPLANTI KARARI**

Karar Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
27.03.2019	4	2019/4/2

Saat: 14.00
Toplantı Yeri: Mühendislik Fakültesi Toplantı Salonu

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 27.03.2019 tarihinde toplandı ve aşağıdaki kararı aldı:

Karar 1. Mehmet Can YUMUŞAKER' in 05.03.2019 tarihli ve 1584 kayıt sayılı başvurusunda belirtilen, "Muhasebe Dersi Alan Ön Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Derslerine Yönelik Tutumlarının ve İş Bulma Kaygılarının İncelenmesi: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma" başlıklı araştırması hakkında görüşüldü.

Sonuç olarak; Mehmet Can YUMUŞAKER' in 05.03.2019 tarihli ve 1584 kayıt sayılı başvurusunda belirtilen, "Muhasebe Dersi Alan Ön Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Derslerine Yönelik Tutumlarının ve İş Bulma Kaygılarının İncelenmesi: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma" başlıklı araştırmasını yapabilmemesinin Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine uygun olduğu kanaatine varılarak araştırma için bu belgenin "**Etik Kurul Onay Belgesi**" olarak verilmesine toplantıya katılan üyelerimizin oy birliği ile karar verilmiştir.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mehmet Emin ÖCAL
Başkan

e-imzalıdır
Prof. Dr. Selim COŞKUN
Başkan Yardımcısı

e-imzalıdır
Prof. Dr. Hasan KAYIKLIK
Üye

e-imzalıdır
Prof. Dr. Zeynep ULUKANLI
Üye

e-imzalıdır
Prof. Dr. Eyyup TEL
Üye

e-imzalıdır
Prof. Dr. Bülent ÖZ
Üye

e-imzalıdır
Prof. Dr. Hüsnüye SAĞLIKER
Üye

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı : Mehmet Can YUMUŞAKER
Doğum Yeri : Erzin/HATAY
Adres : Hürriyet Mah Karadedesüzer Sok Erzin/Hatay
İletişim : canyumsaker@hotmail.com

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans : OKÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme
Anabilim Dalı, 2018-2020.

Lisans : Anadolu Üniversitesi İşletme 2009- 2011

İŞ DENEYİMİ

2011- 2020 : Muhasebe Finans Öğretmeni (Ortaöğretim)

YAYINLARI

Opus Dergisi 2019 yılı 12.Numaralı Sayısı Makale: Kripto Paralar Bitcoin Olgusu ve Muhasebesi

KATILIMLARI

(UIK2019) Osmaniye ‘Kripto Paralar Bitcoin Olgusu ve Muhasebesi’ Tam Bildiri

**OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU**

**OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 30/06/2020

Tez Başlığı / Konusu: Muhasebe Dersi Alan Ön Lisans Öğrencilerinin Muhasebe Derslerine Yönelik Tutumlarının Ve İş Bulma Kaygılarının İncelenmesi: Muhasebe Ve Vergi Uygulamaları Programı Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 71 sayfalık kısmına ilişkin, 15/06/2020 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme tiplerinden biri uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 24 'tür.

Filtreleme Tip 1 (maksimum %30) ☒

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça dâhil,
- 3- Alıntılar dâhil.

Filtreleme Tip 2 (maksimum %10) ☐

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç,
- 3- Alıntılar dâhil,
- 4- 5 Kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orjinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza

30.06.2020

Adı Soyadı: Mehmet Can YUMUŞAKER

Öğrenci No: 1722501106

Anabilim Dalı: İşletme

Programı: Tezli Yüksek LİSANS

Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

ENSTİTÜ ONAYI

UYGUNDUR.

(Unvan,Ad Soyad,İmza)

(Unvan, Ad Soyad,İmza)